

Zbornik
45. katehetski simpozij
DRUŽINA IN ŽUPNIJA V NAVEZI

SLOVENSKI KATEHETSKI URAD

45. KATEHETSKI SIMPOZIJ

ZBORNIK

DRUŽINA IN ŽUPNIJA V NAVEZI

LJUBLJANA 2015

DRUŽINA IN ŽUPNIJA V NAVEZI

Zbornik 45. katehetskega simpozija

Celje: 25.–30. januar 2015

Mirenski grad: 8.–12. januar 2015

Kančevci: 24.–27. januar 2015

Sveti Duh: 2.–4. marec 2015

Izdal: Slovenski katehetski urad

Založil: Slovenski katehetski urad

Odgovarja: dr. Franc Zorec

Uredila: Simona Jeretina

Ljubljana 2015

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-47(082)

27-472-051(082)

KATEHETSKI simpozij (45 ; 2015 ; Slovenija)

Družina in župnija v navezi : zbornik / 45. katehetski simpozij, [Celje, 25.-30. januar 2015, Mirenski grad, 8.-12. februar 2015, Kančevci, 24.-27. februar 2015, Sveti Duh, 2.-4. marec 2015 ; uredila Simona Jeretina]. - Ljubljana : Slovenski katehetski urad, 2015

ISBN 978-961-92803-5-5

1. Gl. stv. nasl. 2. Jeretina, Simona

277665280

mag. s. Magda Burger ND

DRUŽINA IN ŽUPNIJA V NAVEZI

Ob besedi Cerkev najbrž najprej pomislimo na škofe, potem na papeža, župnika, nato na nauk, katekizem in zapovedi, nazadnje pa se spomnimo, da smo se nekoč pri verouku učili, kako smo Cerkev prav vsi krščeni, verniki. V vsakdanji govorici večkrat slišimo, da smo Cerkev tisti, ki »hodimo v cerkev«. Podoba Cerkve, ki jo vsakdo nosi v sebi, pa vključuje predvsem osebno izkušnjo iz naše preteklosti in današnjega doživljanja.

Morda se dogaja podobno, ko slišimo besedo župnija. Najprej pomislimo na župnika, ministrante, pevce – na vse, ki jih ob nedeljah vidimo in slišimo pri sveti maši. Potem se spomnimo na skupine, ki so dejavne v določeni župniji, in nato spet na nauk, da smo župnija vsi mi. In spet smo pri različnih podobah, osnovanih na naših osebnih izkušnjah.

Kako nam gre pri družini? Mož in žena sta par. Mama in otrok sta »mami samohranilka in otrok«, pri samskem očetu je podobno. Kaj je potem družina? Ko govorimo o družini, verjetno najprej pomislimo na očeta in mamo ter vsaj enega otroka. Družina torej postane družina, ko vanjo vstopi tretji: otrok. In ne oče, ne mama, ne otrok ne pomislijo, da je družina samo eden izmed njih. Vsi skupaj so družina in brez kogarkoli izmed njih družina ni več, kar je v svojem bistvu. To pomeni, da imamo v glavi že določeno podobo družine. Podoba je določena, jasna in ne dopušča dvoma. Ali pač? Papež Frančišek je na svojem nedavnem obisku na Filipinih dejal: »Zelo so mi všeč sanje v družini. Vse matere in vsi očetje so že dolgo pred njim sanjali o svojem otroku. Sanjali so, kakšen bo otrok. Družina brez sanj ni mogoča. Če se v družini izgubi sposobnost sanjanja, potem otroci ne morejo rasti, ne more rasti niti ljubezen in življenje postaja šibkejše in šibkejše ter na koncu ugasne« (nagovor družinam, Šrilanka, 16. januar 2015). Ob papeževih besedah lahko ponovno občutimo odprtost

odgovora, ki bi bil tradicionalno lahko zelo zaprt. Seveda pa to ne pomeni, da iščemo odprtost odgovora glede sestave družine. Sveti oče je v svojih besedah jasen: »Družino ogrožajo prizadevanja nekaterih, da z relativizmom in omejevanjem odprtosti za življenje redefinirajo institucijo zakonske zveze.«

Na letošnjem katehetskem simpoziju bomo razmišljali o zavezi in o navezi med družino in župnijo. Na poti v gore je zelo pomembno, da vsi člani naveze poznajo svoje mesto, svoje močne in šibke strani, ter se zavedajo, da bodo v primeru zdrsa na preizkušnji prav vsi. Če zdrsne eden, bo moral drugi vložiti vse svoje moči, da bo ohranil življenje obema. Če se spotakne drugi, bo prvi v podobnem položaju. Če želita priti na vrh, se morata poslušati, spremljati in upoštevati drug drugega. Ritem skupnemu koraku daje vedno najšibkejši člen v navezi. Mar ni podobno v navezah naših medsebojnih odnosov?

Kdo v naši družbi je torej tisti, ki daje ritem koraku v navezi med družino in župnijo? Ko bomo razmišljali o položaju družine v slovenski družbi in o pričakovanih Cerkve, se bomo pošteno vprašali o svojem pogledu na to osnovno celico družbe. Tudi slovenske. Kakšna je realnost slovenske družine, s kakšnim veseljem, s kakšnimi stiskami in izzivi se sooča? Psihologinja Špela Strniša Tušek v svojem predavanju spregovori z očmi psihologinje, terapevtke in moderatorke, še najbolj pa kot članica družine: tiste, iz katere izhaja, in tiste, ki jo gradi z možem in otroki. Vabi nas, da pogledamo v lastne izkušnje in iščemo pot za osebno rast tudi mi, ki smo razpeti med župnijo in družino, ter tisti, ki so v trikotniku: družina (lastna) – župnija – družina (katehiziranca). Zahteve so velike: človek naj gradi sebe (to še lahko obvlada in ima pod kontrolo), potem naj sledi svojim otrokom oziroma župljanom (kontrola se že krepko zmanjša, vpliv je majhen), nato pa naj se zaveda, da je dejaven član Cerkve in družbe (nekateri na vidnejšem, drugi na manj vidnem mestu). Pri tem ne spreglejmo misli: »V dobrem stiku z drugimi sem, ko sem v dobrem stiku z Bogom.«

Mag. Branko Cestnik dregne v odprto rano pastorale, na katero se velikokrat vsipljeta sol in poper nejevolje bližnjih in oddaljenih župljanov – tistih, ki v župniku vidijo Cerkev in župnijo ter tako nehote vplivajo na samopodobo duhovnika – župnika, ki sebe postopoma začne videti v eni izmed starih »herezij« enačenja Božjega kraljestva z lastnim delokrogom oziroma zakramentalnim življenjem, ki po njem steče na ljudi. Hkrati pa vsi vemo, da se je večina tistih, ki so slišali Gospodov glas za delo v njegovem vinogradu, odločila za svoj »Tukaj sem« prav v veri in zaupanju v besedo: »Zdaj pa tako govori GOSPOD, tvoj stvarnik, o Jakob, tvoj upodabljavac, o Izrael: Nikar se ne boj, saj sem te odkupil, poklical sem te po imenu: moj si!« (Iz 43,1). Kje se je torej zalomilo? Ali bomo še naprej živeli na dveh bregovih župnije in družine ali se bomo sizifovsko trudili za neko navezo, ki ne zagotavlja varnega vzpona? Soočanja, ki jih pripravljavci simpozija pripravljajo, bodo skušala dati nekaj pričevanj dobrih praks, v zborniku pa najdemo tudi nekaj namigov za delo z družinami na podlagi pastoralnega dela tistih, ki jim problematika družine pomeni izziv za varen korak in kleno držo v družbi.

Razmišljanje dr. Tadeja Steguja nas želi potegniti od lovljenja ravnotežja na enem mestu k dviganju pogleda v prihodnost. Predavatelj se spogleduje z besedilom in vprašalnikom, pripravljenim za prihodnjo sinodo škofov o družini, in nas vabi, da odgovarjamo v duhu Pavlove spodbude Timoteju: »Prizadevaj si za pravičnost, pravo pobožnost, za vero, ljubezen, stanovitnost in krotkost. Bojuj dober boj vere, sezi po večnem življenju, v katero si bil poklican in si to lepo izpovedal pred mnogimi pričami« (1 Tim 6,11–12).

Ni zanemarljivo dejstvo, da se naš katehetski simpozij »dogaja« v času med izredno in redno sinodo o družini. Da Cerkev skliče sinodo, mora imeti tehtne razloge. Če bi družinsko življenje cvetelo, če bi bile samo srečne družine, če družine ne bi poznale kriz in težav, mar bi potem potrebovali sinodo? Verjetno ne. Ob vsem tem ne želimo spregledati vseh

tistih družin, ki so srečne, zgledne, ki delajo na odnosih, ki skrbijo za svoj razvoj. Ni jih malo, toda kljub temu si ne smemo zatiskati oči pred tistimi sodobnimi družinami, ki so ranjene, bolne, ki velikokrat krvavijo, trpijo. Tudi slovenska družina pri tem ni izvzeta. Velikokrat je ranjena v odnosih znotraj, še večkrat pa jo napada zunanji svet: potrošništvo, razne teorije o spolu, padec moralnih vrednot ... Simpozij želi s predavanji, mislimi, teorijami kakor tudi s pričevanji in dobrimi praksami razjasniti in utrditi tisto prvotno podobo, ki je zasidrana v Svetem pismu, v evangeliju, v zgodbi Svete družine. Naj nam ti dnevi pomagajo ponovno videti, spoznati in ovrednotiti mesto družine, ki ni »samotni jezdec«, ampak temeljna celica župnije.

dr. Tadej Stegu

DRUŽINA IN NJENO POSLANSTVO

1 Uvod

1.2 Družina v redu stvarstva

1.3 Greh v življenju družine

1.4 Družina in odrešenje

2 Pastoralni izzivi glede družine v okviru evangelizacije

2.1 Poslušanje: okvir in izzivi glede družine

2.2 Pogled na Kristusa: evangelij družine

2.3 Soočenje: pastoralne možnosti

3 Poklicanost in poslanstvo družine v Cerкви in družbi

3.1 Poslušanje: kontekst in izzivi glede družine

3.2 Pogled, uprt v Kristusa – evangelij družine

3.3 Soočenje: pastoralne perspektive

4 Namesto sklepa

1 Uvod

Papež Frančišek je jeseni 2013 napovedal dvoletno sinodalno delo o družini. To je sprožilo presenečenje in veliko zanimanja. Presenečenja zato, ker je papež sinodalno delo zasnoval kot proces, ki traja več kot dve leti in vključuje izredno sinodo 2014 in redno sinodo 2015. Še večje presenečenje kot samo trajanje je bil prvi pripravljani dokument, vprašalnik, ki je temo družine obravnaval zelo široko in se loteval tudi tem, ki jih navadno obravnavamo z zadržki. Vse škofovske konference so bile povabljenе, naj se z anketo obrnejo na različne ljudi, ki so povezani z družinskim življenjem, v prvi vrsti na laike, ki živijo v urejenih družinah, kakor tudi na tiste, ki ne živijo več skupaj ali pa družine formalno sploh niso oblikovali (Bahovec 2014, 450). Kakor je po objavi dokumenta pojasnil tajnik sinode, Lorenzo Baldisseri, vprašalnika ne smemo razumeti kot anketno raziskavo in še manj kot referendum, ampak je namen vprašalnika, da se od ljudi neposredno pridobijo osebne izkušnje. Anketni podatki, refleksije in zbrani pogledi na zakon in družino naj bi škofom pomagali, da si o temi ustvarijo realno in jasno podobo.

1.1 Ponovno odkritje evangelija družine

Kardinal Walter Kasper, ki ga je papež povabil, naj pripravi uvodno predavanje ob začetku izrednega konzistorija na temo družine februarja 2014, je izpostavil nujnost odprtega pogovora o družini v našem času. V razpravi z naslovom *Evangelij družine* (Kasper 2014) se najprej ustavi ob globoki krizi, ki jo doživlja sodobna družina. Milijoni družin živijo v okoliščinah, ki onemogočajo družinsko življenje. Po drugi strani individualizem in potrošništvo načenjata tradicionalne družinske vrednote in kulturo družine. Sodobni svet doživlja antropološko krizo. Število tistih, ki jih je strah ustanoviti družino, in tistih, ki jim je ta načrt propadel, je dramatično naraslo. Zato je prav tako naraslo število otrok, ki nimajo sreče, da bi rasli v urejeni družini.

Cerkev, ki z ljudmi deli »veselje in upanje, žalost in tesnobo« (CS 1), je v teh razmerah izzvana. Sv. papež Janez Pavel II. je nekoliko spremenil besede »človek je pot Cerkve« iz okrožnice *Človekov odrešenik* (1979), ko je dejal: »Družina je pot Cerkve« (2. februar 1994). Običajno je namreč, da se človek rodi v družini, in običajno je, da odrašča v družini. V vseh kulturah v zgodovini človeštva je družina normalna pot človeka. Vendar se je med naukom Cerkve o poroki in družini ter prepričanji, po katerih živijo mnogi katoličani, ustvaril prepad. Mnogim katoličanom se zdi cerkveni nauk daleč od življenja. Po drugi strani pa mnoge družine živijo vero Cerkve ter pričujejo o lepoti in veselju vere, ki jo živijo v naročju družine. Današnji položaj Cerkve v tem pogledu ni nekaj novega, saj se je že Cerkev prvih stoletij soočala s pojmovanji zakona in družine, ki so bila povsem nasprotna temu, kar je oznanjal Jezus.

Papež Frančišek je poslanstvo Cerkve v sodobnem svetu primerjal s terensko bolnišnico, ki skrbi za številne ranjence na bojišču in obvezuje njihove rane (Spadaro 2013, 28). Podoba nazorno oriše položaj zakona in družine, ki se je v zadnjih desetletjih občutno poslabšal ne le na ravni dejanskega življenja v zakonu in družini, ampak tudi s strani zakonodaje, ki nasprotuje tradicionalnim vrednotam družine in jo pospešujejo lobistične skupine, ki promovirajo prevladujočo relativistično miselnost (Ouellet 2014, 330).

Zakramenti, tudi zakrament svetega zakona, so zakramenti vere. V tem vidi Kasper osrednjo točko (Kasper 2014, 18-20). II. vatikanski koncil o zakramentih pravi: »Vero zakramenti ne le predpostavljajo, ampak jo [...] tudi hranijo, krepijo in izražajo« (B 59). Tudi zakrament svetega zakona postane učinkovit in ga je moč živeti le v veri. Bistveno vprašanje je torej: Kakšna je vera bodočih mladoporočencev in zakoncev? V deželah stare krščanske tradicije danes opažamo usihanje prepričanj, ki so v preteklosti samoumevno spadala h krščanski veri in k razumevanju zakona in družine. Veliko oseb je krščenih, ne pa evangeliziranih. »Povedano na paradoksalen način: to so krščeni katehumeni, če ne celo krščeni pogani« (Kasper

2014, 19). V tej situaciji ni mogoče začeti s spiskom nauk in zapovedi ter se zgolj započeti v tako imenovana pereča vprašanja. Teh vprašanj ne smemo obiti, vendar je potrebno začeti na korenit način, to je iz korenin vere, iz začetnih prvin vere (Heb 5,12), nato pa korak za korakom prehoditi pot vere (papež Frančišek 2014, 34–39). Cerkev vere noče nikomur vsiljevati. Lahko jo le predlaga in ponudi kot pot k sreči.

1.2 Družina v redu stvarstva

Evangelij družine seže na začetke človeštva. Stara zaveza je krenila iz modrosti izročila takratnega antičnega Vzhoda. Izročilo je prečistila skozi dolg vzgojni proces v luči vere v Jahveja. Prvi dve poglavji Geneze vsebujeta zelo stara izročila človeštva, ki pa jih kritično interpretirata in poglobita v luči vere v Jahveja. V prvih dveh poglavjih je predstavljen izvorni Božji načrt za človeka. Kasper (2014, 24–30) ob tem izpostavlja tri poudarke:

1.2.1 Ustvarjen po Božji podobi

»Bog je ustvaril človeka po svoji podobi, po Božji podobi ga je ustvaril, moškega in žensko je ustvaril« (1 Mz 1,27). Kot odlična Božja stvaritev sta ustvarjena dva spola, moški in ženska. Človek ni ustvarjen kot *single* (osamelec). »Ni dobro za človeka, da je sam; naredil mu bom pomoč, ki mu bo primerna« (2,18). Adam sprejme ženo z veselim vzklikom dobrodošlice (2,23). Moški in ženska sta bila od Boga podarjena drug drugemu. Oba imata kot Božji podobi enako dostojanstvo. Vendar nista povsem enaka (Scola 2014, 321–322). Njuna enakost v dostojanstvu kakor tudi njuna različnost temeljita v stvarjenju. Ne postane moški moški in ženska ženska zaradi neke kulture, kot danes trdijo nekateri, temveč je biti moški in biti ženska ontološko utemeljeno v stvarjenju. Njuna enakost v dostojanstvu in njuna različnost razloži njuno medsebojno privlačnost. Dva postaneta eno meso, se pravi ena življenjska skupnost. Ta vključuje spolnost, eros, kakor tudi človeško prijateljstvo (2,24). V tem smislu sta moški in ženska ustvarjena za ljubezen in sta podoba Boga, ki je ljubezen (1 Jn 4,8).

Kot podoba Boga je človeška ljubezen nekaj velikega in lepega, vendar zato sama po sebi še ni božja. Sveto pismo razgradi antično-vzhodni mit »baalizacije« spolnosti in tempeljske prostitucije. Spolni razvrat je označen za malikovanje in obsojen. Če namreč partner pobožanstvi drugega in od njega pričakuje, da mu bo pripravil nebesa na zemlji, potem je drugi preveč privzdignjen in se ne more izogniti temu, da bi partnerja ne razočaral. Življenjska skupnost med moškim in žensko ter njunimi otroki je lahko srečna le takrat, ko drug drugega razumejo kot dar, ki jih presega. Na ta način stvarjenje človeka vstopa v sedmi dan, v praznovanje *šabata* – sobote. »Človek ni bil ustvarjen, da bi postal delovna živina, temveč za soboto. Za dan, ko smo svobodni za Boga, in za dan, ko moramo biti svobodni za skupno praznovanje, za prosti dan, ki ga preživimo drug z drugim (prim. 2 Mz 20,8–10; 5 Mz 5,12–14)« (Kasper 2014, 26).

1.2.2 Ustvarjen za rodovitnost

»Bog ju je blagoslovil in Bog jima je rekel: ›Bodita rodovitna in množita se« (1 Mz 1,28). Ljubezen med moškim in žensko se ne zaokroži v sebi. Presega samo sebe in se udejanja v otrocih, ki se iz te ljubezni rodijo. Ljubezen med moškim in žensko ter prenos življenja sta neločljiva. To ne velja le za dejanje spočetja in rojevanja, temveč se nadaljuje tudi pozneje. Prvemu rojstvu sledi drugo: socialno in kulturno rojstvo, ko otroka uvažamo v življenje.

Za Sveto pismo plodnost ni zgolj biološka danost. Otroci so sad Božjega blagoslova. Blagoslov pri stvarjenju se nadaljuje v obljubi Abrahamu glede potomstva (1 Mz 12,2–3; 18,18; 22,18). Življenjska sila plodnosti, ki jo je antični svet pobožanstvil, je tako prepletena z Božjo dejavnostjo v zgodovini. Prihodnost ljudstva in življenje je Bog položil v roke moškega in ženske.

1.2.3 Da si podvrže zemljo

»Napolnita zemljo in si jo podvrzita« (1 Mz 1,28). Ne v smislu nasilnega podjarmljenja in izkoriščanja. Človek mora obdelovati zemljo kakor vrt in ga spreminjati v življenjsko okolje, ki je vredno človeka. Skrbi moža in žene ni zaupano le človeško življenje, temveč vsa zemlja. Njuna ljubezen ni sentimentalizem, ki bi se vrtel okoli samega sebe. Odnos se ne sme zapreti vase, pač pa se mora odpreti za poslanstvo v svetu. Družina ni samo osebna in zasebna skupnost. Je osnovna in vitalna celica družbe. Je šola človeških in socialnih kreposti, ki so potrebne za življenje in razvoj družbe. V tem smislu govorimo o družbeni in politični nalogi družine (FC 44).

1.3 Greh v življenju družine

V Genezi že v tretjem poglavju sledi izgon iz raja ter iz rajskega stanja zakonskega in družinskega življenja. Odtujenost človeka od Boga ima za posledico odtujenost v človeku in med ljudmi. Prva odtujenost se zgodi med moškim in žensko: drug pred drugim se sramujeta (1 Mz 3,10). Drug drugega grajata in obtožujeta (3,12). V življenje zakoncev in družine se priplazijo nasilje, ljubosumnost in neenotnost. Žena in mati bo odslej v bolečinah rojevala otroke in jih z bolečino vzgajala. Greh se tiče tudi odnosa med človekom in naravo, svetom. Zemlja ni več lep vrt. Na njej sta trnje in osat. Delo je postalo trdo in težko. A na koncu tretjega poglavja se že prižge luč upanja (1 Mz 3,15).

1.4 Družina in odrešenje

Jezus je vstopil v družinsko zgodbo. Odraščal je v družini iz Nazareta (Lk 2,51–52), imel je sorodnike (Mr 3,31–33; 6,3; Lk 1,36.39–56). V začetku svojega javnega delovanja gre na svatbo v Kano in tam naredi prvi čudež (Jn 2,1–12). Temeljne besede Jezusovega nauka o družini najdemo med njegovimi besedami o ločitvi (Mt 19,3–12). Mojzes je dovolil ločitev pod določenimi pogoji (5 Mz 24,1), ki so bili jabolko spora med različnimi šo-

lami judovskih pismoukov. Jezus se ne zaplete v njihovo kazuistiko, temveč se opre na izvirno Božjo voljo: »Od začetka pa ni bilo tako« (Mr 10,2–12; Lk 16,18; 1 Kor 7,10).

Učenci se izvirnega pojmovanja zakona ustrašijo in se jim zdi pretirana zahteva: »Če je z možem in ženo tako, se ni dobro ženiti.« Izpolniti prvotni Božji načrt mora biti človeku »dano«. Je dar milosti. Trdosrčnost nas zapira pred Bogom in pred drugimi. S prihodom Božjega kraljestva pa se je izpolnila prerokba, da bo Bog v mesijanskih časih spremenil trda srca v nova srca (Ezk 36,26; Jer 31,33; Ps 51,12). Ker se prešuštvo začne v srcu (Mt 5,28), ozdravitev lahko pride samo po spreobrnjenju in daru novega srca. Jezus oznanja, da je zaveza med zakoncema zaobjeta v zavezi z Bogom in z njo podprta. Dokončna obljuba Božje zaveze in Božje pomoči prepreči, da bi bila človeška vez podvržena človeški samovolji. Božja obljuba podeli človeški vezi trdnost in trajnost (Kasper 2014, 35–37; Healy 2014). Bilo bi povsem napak, če bi to Božjo zavezanost zakoncema razumeli kot jarem: gre za stalen vir moči, da zakonca lahko prehajata v stanje prvotne Božje zamisli o zakonu in lahko v različnih življenjskih okoliščinah ohranita medsebojno zvestobo.

V Pismu Efežanom apostol Pavel naredi še korak dlje. Povzame starozavezno metaforo o zakonski zvezi kot podobi zaveze med Bogom in njegovim ljudstvom (Oz 2,18–25). Ta zaveza se je v Kristusu dopolnila in izpolnila. Vez med moškim in žensko tako postane stvaren simbol Božje zaveze z ljudstvom, ki se je dopolnila v Kristusu. Vez, ki je že od začetka sveta bila del Božjega stvarstva, postane delujoče znamenje, ki razkriva skrivnost Kristusa in Cerkve (Ef 5,32). Novejša teologija poskuša še poglobiti tovrsten kristološki nagib; trojiški pogled družino razlaga kot realno-simbolično podobo skrivnosti občestva Svete Trojice.

Podobno kot velja za svetost Cerkev, velja tudi za svetost družine – nista nekakšni statični veličini. Svetost družine nenehno ogroža trdota srca. Zato mora nenehno hoditi po poti spreobrnjenja, preнове in zorenja, podobno, kot je Cerkev na poti spreobrnjenja (C 8).

Novo srce vedno zahteva vzgojo in predpostavlja kulturo srca. Po besedah papeža Frančiška mora biti družinsko življenje urejeno po treh ključnih besedah: »Prosim! Hvala! Oprosti!« (Nagovor romarjem, 27. oktober 2013). Vzeti si moramo čas drug za drugega in skupaj praznovati *šabat* (oziroma nedeljo). Vedno znova je treba dokazovati sočutje, odpuščanje in potrpežljivost. Skupna molitev, zakrament sprave in skupno obhajanje evharistije so v veliko pomoč, da utrdimo zakonsko vez, ki jo je Bog potrdil. Pomenljivo je, ko srečamo starejše pare, ki so kljub letom na zrel način zaljubljeni. Tudi to je znamenje odrešenega človeka.

Kasper (2014, 50–60) se v nadaljevanju razprave loteva problema ločenih in ponovno poročenih, a ugotavlja, da pozornosti ne moremo usmerjati le na težke pastoralne situacije, ampak je bolj pomembno, da znamo izbrati pozitivno izhodišče ter odkriti in oznanjati evangelij družine v vsej njegovi lepoti. Resnica prepriča s svojo lastno lepoto. »V družini so ljudje doma ali v njej vsaj poskušajo najti svoj dom. Cerkev v družinah sreča realno življenje. Zato so družine preizkusni kamen za pastoralo in novo evangelizacijo. Družina je prihodnost. Družina je tudi za Cerkev prihodnost« (Kasper 2014, 61).

V nadaljevanju se bomo osredotočili na refleksijo sporočila sinodalnega poročila izredne sinode (*Relatio Synodi*).

2 Pastoralni izzivi glede družine v okviru evangelizacije

Tretje izredno splošno zasedanje škofovske sinode je potekalo od 5. do 19. oktobra 2014. Poročilo (Škofovska sinoda 2014) v uvodu priznava, da je družina prostor veselja in preizkušenj, globokih čustev in včasih ranjenih odnosov; je nujna »šola človečnosti« (CS 52). Za Cerkev ima družina izreden pomen: »V trenutku, ko so vsi verniki povabljeni, da ne vidijo le sebe, je nujno potrebno, da ponovno odkrijemo družino kot nujno potreben subjekt evangelizacije« (čl. 2). Pomembnost tega odkritja še dodatno poudari zanimivo dejstvo, da je to *edini* člen v celotnem poročilu, proti kateremu ni glasoval nobeden od škofov.

2.1 Poslušanje: okvir in izzivi glede družine

V prvem delu poročilo podaja oris družbeno-kulturnega okvira, v katerem se nahaja današnja družina. Priznava pozitivne vidike, ki jih je prinesla antropološko-kulturna sprememba (večjo svobodo izražanja, boljše priznavanje pravic žene in otrok v nekaterih verstvih), hkrati pa opozarja na rastočo nevarnost, ki se odraža v čezmernem individualizmu, kateremu se pridružuje kriza vere; ta je pogosto vzrok krize zakona in družine. Kot eno največjih oblik uboštva današnje kulture prepoznava osamljenost, ki se ji pogosto pridružuje splošen občutek nemoči ob družbenogospodarski stvarnosti – vse naštetu duši mnoge družine. Razširjeno je sobivanje parov pred poroko, pa tudi sobivanje povsem brez namena, da bi partnerstvu sploh dali institucionalno vez. Veliko otrok se rodi izven zakona in mnogi nato odraščajo samo z enim od staršev (čl. 5–10).

V opisanem okviru Cerkev čuti nujnost, da prinaša besedo resnice in upanja. Pri tem izhaja iz prepričanja, da človek prihaja od Boga. Krščansko oznanilo »vedno vsebuje resničnost in moč usmiljenja in resnice, ki sta v Kristusu eno in isto« (čl. 11).

2.2 Pogled na Kristusa: evangelij družine

V drugem delu poročilo prepoznava različne stopnje, po katerih Bog posreduje človeštvu milost svoje zaveze. Božja pedagogika je v tem, da stvarjenjski red postopno spreminja v red odrešenja. Tako neločljivosti zakona ne moremo razumeti kot naloženi »jarem«, ampak kot dar za ljudi, združene v zakonu.

Bog človeka ni ustvaril samo kot moža in ženo, ampak ju je tudi blagoslovil, da bi bila rodovitna in bi se množila. Čeprav je prvotno edinost ranil greh in je Mojzes dal možnost ločitve, se je s Kristusovim prihodom v spravo grešnega sveta, ki jo je dosegla njegova odrešilna smrt, končala Mojzesova doba. Kristus je privedel zakon in družino nazaj v njuno prvotno obliko. Odrešil je zakon in družino in ju ponovno vzpostavil po podobi Svete Trojice. Zakon in družina prejemata po Kristusu potrebno milost, da pričujeta za Božjo ljubezen in živita kot občestvo (čl. 12–16).

V nadaljevanju poročilo povzema razvoj cerkvenega gledanja na družino v cerkvenih dokumentih. II. vatikanski koncil je v svoji pastoralni konstituciji o Cerkvi v sedanjem svetu celo poglavje namenil pospeševanju dostojanstva zakona in družine (CS 47–52). Velika poglobitev cerkvenega nauka je bila okrožnica *Humanae Vitae* bl. Pavla VI., ki globoko osvetljuje notranjo vez med zakonsko ljubeznijo in posredovanjem človeškega življenja. Sv. Janez Pavel II. je družini posebno pozornost posvetil v svojih katehezah o človeški ljubezni, še prav posebej pa v apostolski spodbudi *Familiaris Consortio*. Družino je označil kot »pot Cerkve« in opisal način, kako zakonci v svoji medsebojni ljubezni sprejemajo dar Kristusovega duha in živijo svojo poklicanost k svetosti. Nadaljnji razvoj predstavljata še prav posebej okrožnici *Deus Caritas est* Benedikta XVI. in *Lumen fidei* papeža Frančiška (čl. 17–20).

Medsebojni dar, ki se izraža v zakramentalnem zakonu, ima svoj izvir v krstni milosti, ki utemeljuje zavezo s Kristusom in njegovo Cerkvijo. Bog

posvečuje ljubezen zakoncev in potrjuje njeno nerazvezljivost, ko jim pomaga živeti zvestobo, medsebojno naklonjenost in odprtost za življenje. Zato »Cerkev gleda na zakonce kot na srce celotne družine, ta pa gleda na Jezusa« (čl. 22).

Cerkev seveda priznava, da za krščene obstaja edino zakramentalna zakonska zveza in da vsak prelom te zaveze nasprotuje Božji volji. Hkrati ima nalogo, da tistim, ki so poročeni samo civilno ali so ločeni in ponovno poročeni ali pa živijo skupaj kar tako, pokaže Božjo pedagogiko milosti v njihovem življenju in jim pomaga doseči polnost Božjega načrta (čl. 25).

2.3 Soočenje: pastoralne možnosti

V tretjem delu poročilo predlaga nekatere konkretne možnosti oznanjevanja evangelija družine danes v različnih življenjskih okoljih. Evangelizacijo prepoznava kot odgovornost celotnega Božjega ljudstva. »Brez veselega pričevanja zakoncev in družin, domačih Cerkev, je oznanjevanje v nevarnosti – tudi, če je konkretno –, da ostane nerazumljivo ali se izgubi v morju besed, kar je značilno za našo družbo ... Sinodalni očetje so večkrat poudarjali, da so katoliške družine v moči zakramenta zakona poklicane, da so same dejaven subjekt družinske pastorale« (čl. 30).

Odločilno je poudarjati prvenstvo milosti in s tem možnosti, ki jih Duh poudarja v zakramentu. Ljudje morajo doživeti, da je evangelij družine tisto veselje, »ki napolnjuje srce in celotno življenje ljudi«, ker smo v Kristusu odrešeni »greha, žalosti, notranje praznine in osamljenosti« (papež Frančišek 2014, 1). Ob tem ne smemo pozabiti, da je kriza vere privedla do krize zakona in družine. Oznanjevanje mora omogočiti izkušnjo, da je evangelij družine odgovor na najgloblja pričakovanja človeške osebe (čl. 31–33).

Božja beseda je »vir življenja in družinske duhovnosti. Celotna družinska pastorala se bo morala notranje preoblikovati in člane domače Cerkev

oblikovati z molitvenim in cerkvenim branjem Svetega pisma. Božja beseda ni veselo oznanilo samo za človekovo zasebno življenje, ampak tudi merilo za presojo in luč za razločevanje raznih izzivov, s katerimi se spopadajo zakonci in družine« (čl. 34).

Glede konkretnih pastoralnih dejavnosti poročilo podčrtuje, da je krščanski zakon poklicanost, ki se sprejme z ustrežno pripravo na poti vere in s sposobnostjo zrele presoje. Zato priporoča učinkovito pripravo na zakon, v katero je nujno vključiti pričevanje samih družin (čl. 36–39). Poleg tega prepoznava prva leta zakonskega življenja kot bistveno kočljivo obdobje, v katerem je potrebno spremljanje in je pomembna navzočnost izkušenih zakonskih parov. »Župnija je tisti prostor, kjer so izkušene dvojice na voljo mlajšim, po možnosti s pomočjo združenj, cerkvenih gibanj in novih skupnosti« (čl. 40).

Glede pastoralnega delovanja za tiste, ki živijo skupaj v civilnem zakonu ali izven njega, poročilo priporoča pastoralni pogovor, pri čemer je nujno opozoriti na tiste primere v posameznih položajih, ki niso v skladu s krščanskim oznanilom (čl. 41; proti temu členu je glasovalo 54 škofov). Glede ranjenih družin poročilo prepoznava nujnost pastoralnega delovanja, »tudi s posebnimi ustanovami za poslušanje/pogovor, ki naj se ustanovijo v škofijah« (čl. 47).

Glede možnosti, da bi ločeni in ponovno poročeni v posebnih okoliščinah in pod natančno določenimi pogoji pristopali k zakramentu pokore in evharistije, poročilo ugotavlja le, da je to vprašanje treba še poglobiti (čl. 52). Kljub temu jih je proti temu členu glasovalo največ, kar 74 škofov. Nekoliko manjše nasprotovanje (proti je glasovalo 62 škofov) je bilo pri členu 55, ki se loteva pastoralne pozornosti do oseb z istospolno usmerjenostjo. Člen sicer nedvoumno ostaja pri cerkvenem stališču: »Nobenega razloga ni za vzporejanje homoseksualnih življenjskih skupnosti z Božjim načrtom o zakonu in družini, tudi v širšem pomenu ne« (čl. 55).

Na jasnejši način, kot smo bili vajeni v prejšnjih dokumentih, se poročilo v kontekstu posredovanja življenja dotika posinovljenja osirotelih ali zanemarjenih otrok: »Odločitev za posvojitev ali rejništvo na poseben način izraža izkušnjo rodovitnosti zakonske zveze, in to ne le, če je zaznamovana z nerodovitnostjo. Takšna odločitev je zgovorno znamenje družinske ljubezni in priložnost, da izpričujemo svojo vero ter pomagamo povrniti dostojanstvo otroštva tistim, ki so ga izgubili« (čl. 58).

Poročilo v sklepu poudarja, da želijo predložena razmišljanja, ki so sad sinodalnega dela, zastaviti vprašanja in nakazati perspektive. V času, ki nas loči do rednega zasedanja škofovske sinode, morajo ta razmišljanja zoreti in se izoblikovati s premišljevanji v krajevnih Cerkvah.

V nadaljevanju bomo predstavili vprašanja, priložena delovnemu gradivu za 14. redno zasedanje škofovske sinode, ki bo od 4. do 25. oktobra 2015. Ta naj bi pokazala, kako je dokument (Sinodalno poročilo izredne sinode) sprejet, in spodbudila poglobitev začetega dela na izrednem zasedanju.

3 Poklicanost in poslanstvo družine v Cerkvi in družbi

Ob koncu 3. splošnega zasedanja izredne škofovske sinode oktobra 2014 je papež Frančišek naročil, naj se objavi *Sinodalno poročilo* kot dokument, s katerim je bilo zaključeno sinodalno delo. Hkrati je naznanil, da bo ta dokument predstavljal *delovno gradivo (Lineamenta)* za 14. redno zasedanje škofovske sinode od 4. do 25. oktobra 2015, na kateri bodo razpravljali o *poklicanosti in poslanstvu družine v Cerkvi in družbi*.

Sinodalno poročilo, ki bo služilo kot *delovno gradivo*, v sklepnem delu pravi: »Predložena razmišljanja (refleksije), ki so sad sinodalnega dela, ki je potekalo v veliki svobodi in v duhu medsebojnega poslušanja, želijo zastaviti vprašanja in nakazati perspektive. V letu, ki nas ločuje od rednega

zasedanja škofovske sinode, morajo ta razmišljanja zoreti in se izoblikovati na razpravah v krajevnih Cerkvah« (Škofovska sinoda, št. 62).

Delovnemu gradivu so priložena vprašanja (*Sinodo dei vescovi* 2014), ki bodo pokazala, kako je dokument sprejet, in spodbudila poglobitev začtega dela na izrednem zasedanju. Gre za to, da bi z »novo svežino in navdušenjem premišljevali o tem, kar nam razodetje, posredovano po veri Cerkve, pove o lepoti, vlogi in dostojanstvu družine« (št. 4). V tem duhu smo poklicani živeti »leto dozorevanja v duhu duhovnega prepoznavanja predloženih predlogov in iskati konkretne odgovore na številne in težke izzive, s katerimi se soočajo družine« (papež Frančišek, *Sklepni govor*, 18. oktober 2014). Izsledki tega posvetovanja bodo hkrati s *Sinodalnim poročilom* predstavljali *delovno gradivo* za 14. splošno redno zasedanje škofovske sinode leta 2015.

Škofovske konference so naprošene, da izberejo ustrezne načine za doseg tega cilja ter pritegnejo vse dejavnike krajevnih Cerkva in akademskih ustanov, organizacij, laičkih gibanj in združenj ter drugih cerkvenih enot.

Vprašanja glede sprejemanja in poglobitve *Sinodalnega poročila* so strukturirana podobno kot samo poročilo.

Predhodno vprašanje, ki se nanaša na vse dele Sinodalnega poročila, vprašuje, ali opis stanja družine, kakršnega podaja Sinodalno poročilo, ustreza temu, kar se v Cerkvi in družbi danes dogaja, in kateri manjkajoči vidiki naj se še vključijo.

3.1 Poslušanje: kontekst in izzivi glede družine

Sinoda se obrača na vse družine današnjega sveta in se pridružuje njihovu veselju, skrbem in upanju. Številnim krščanskim družinam, ki so zveste svoji poklicanosti, je sinoda izrazila posebno priznanje in jih spodbudila, naj se še odločneje vključijo v čas »Cerkve, ki gre iz sebe« (*Chiesa in uscita*). Pokažejo naj se kot nepogrešljiv dejavnik evangelizacije, da bodo tako hranile same sebe in družine v stiski s »hrepenenjem po družini«, ki je vedno živo in je osnova prepričanja, kako pomembno je »začeti pri družini«, če hočemo uspešno oznanjati bistvo evangelija.

Prenovljena pot, ki jo je načrtala izredna sinoda, je vključena v kontekst, ki ga je nakazal papež Frančišek v apostolski spodbudi *Veselje evangelija*, začeni pri »življenjskih obrobjih«, s pastoralo, ki je prepoznavna kot »kultura srečanja«. Ta je sposobna prepoznati Gospodovo delovanje tudi izven naših običajnih shem in brez pomislekov sprejeti vlogo »poljske bolnišnice« (*ospedale del campo*), kar veliko prispeva k oznanjevanju Božjega usmiljenja.

Vprašanja, ki sledijo v nadaljevanju in se nanašajo neposredno na prvi *del Sinodalnega poročila*, želijo posameznim škofovskim konferencam omogočiti dejanski realizem v njihovem razpravljanju. Tako se lahko izognejo nevarnosti, da se njihovi odgovori ujamejo v sheme in načrtovanja lastne pastore, ki bi bila zgolj aplikacija doktrine in ne bi ustrezala sklepom izrednega sinodalnega zasedanja, s čimer bi se oddaljili od načrtane poti.

3.1.1 Družbeno-kulturni okvir (glede na člene *Sinodalnega poročila* 5–8)

1. Katere pobude obstajajo ali so načrtovane glede izzivov, ki jih družini povzročajo kulturna protislovja (prim. št. 6–7): tiste, ki so usmerjene v Božjo navzočnost v življenju družine; tiste, ki se posvečajo vzgoji in utrjevanju trdnih medsebojnih povezav; ki podpirajo družbene in gospodarske programe v korist družine; ki blažijo težave, povezane s skrbjo za otroke, stare in bolne člane družine;

ki se spopadajo s specifičnim kulturnim kontekstom, v katerega je vpletena krajevna Cerkev?

2. Katere analitične oblike (instrumentarij) so uporabljene in kateri so najbolj pomembni izsledki (pozitivni ali nasprotni) glede antropoloških in kulturnih sprememb (prim. št. 5)? Ali je med rezultati mogoče zaznati splošne prvine kulturnega pluralizma?

3. Katere oblike – poleg oznanila in naznanila – izbira Cerkev, da bi bila blizu družinam v skrajno težavnih razmerah (prim. št. 8)? Katere vzgojne načrte uporablja, da bi jih preprečili? Kaj je mogoče storiti, da bi podprli in utrdili verne družine in zakonce, zveste svoji obljubi?

4. Kako se pastoralna dejavnost Cerkve odziva na širjenje kulturnega relativizma v sekularizirani družbi in posledično na dejstvo, da številni zavračajo vzorec družine, ki jo sestavljata mož in žena, združena v zakonski zvezi in odprta za sprejemanje življenja?

3.1.2 Pomembnost čustvenega življenja (št. 9–10)

5. Kako in v katere dejavnosti so krščanske družine vključene kot pričevalke novim rodovom za program čustvene zrelosti (št. 9–10)? Kako je mogoče podpreti vzgojo duhovnikov glede teh vprašanj? Katere osebe s specifično usposobljenostjo so najbolj primerne za to pastoralno delo?

3.1.3 Izziv za pastoralo (št. 11)

6. Koliko in s katerimi sredstvi je redna pastoralna družina namenjena oddaljenim (št. 11)? Katere dejavne smernice so na voljo za spodbujanje in vrednotenje »hrepenenja po družini«, ki ga je Stvarnik vsadil v srce vsakega človeka, zlasti mladega; tudi teh, ki živijo v razmerah, ki ne ustrezajo krščanskemu pogledu na družino? Kako

se ti odzivajo na prizadevanja, ki jim jih namenja Cerkev glede njihovega poslanstva? Kako močna sta med nekrščenimi mladimi zavedanje naravnega zakona in hrepenenje po družini?

3.2 Pogled, uprt v Kristusa – evangelij družine

Evangelij družine, ki ga Cerkev zvesto ohranja v brazdah zapisanega in posredovanega krščanskega razodetja, zahteva, da ga oznanjamo današnjemu svetu s prenovljenim veseljem in upanjem, svoj pogled pa nenehno upiramo v Jezusa Kristusa. Poklicanost in poslanstvo družine se v polnosti predstavljata v redu stvarjenja, usmerjenega k odrešenju, ki ga kot zaželenega povzema koncil: »Zakonci sami, ustvarjeni po podobi živega Boga in postavljeni v resnično dostojanstvo oseb, naj bodo končno združeni v enakem skupnem teženju, v istem mišljenju in vzajemni svetosti. Tako bodo hodili za Kristusom, začetnikom življenja, in bodo v veselju in žrtvah svojega poklica s svojo zvesto ljubeznijo postali priče tiste skrivnostne ljubezni, ki jo je Gospod s svojo smrtjo in vstajenjem razodel svetu« (CS, 52; KKC 1533–1535).

V tej luči imajo vprašanja, ki jih izraža *Sinodalno poročilo*, v pastirjih in Božjem ljudstvu namen prebujati verodostojne in pogumne odgovore za prenovljeno oznanjevanje evangelija družine.

3.2.1 Pogled na Jezusa in Božja pedagogika v zgodovini odrešenja

Ko Cerkev sprejema povabilo papeža Frančiška, gleda na Kristusa v njegovi večni resnici in neizčrpni novosti, ki razsvetljuje tudi vsako družino. »Kristus je »večni evangelij« (Apd 14,6), »isti včeraj, danes in na veke« (Heb 13,8), a njegovo bogastvo in njegova lepota sta neizčrpana. Kristus je vedno mlad in trajen izvir novosti« (papež Frančišek 2014, 11).

7. *Pogled na Kristusa odpira nove možnosti. »Kajti vsakokrat, ko se vračamo k izviru krščanskega izkustva, se odpirajo nova pota in neslutene možnosti« (št. 12). Kako je nauk Svetega pisma vključen v pastoralno delo z družinami? Do katere mere pogled, usmerjen v Kristusa, hrani pogumno in verodostojno družinsko pastoralo?*

8. *Katere vrednote zakona in družine vidijo mladi in zakonci uresničene v svojem življenju in v kakšni obliki? Ali obstajajo vrednote, ki jih lahko postavimo za zgled (prim. št. 13)? Kakšne so razsežnosti greha, ki se jih moramo varovati in jih premagati?*

9. *Kako je treba upoštevati človeški vzgojni pristop v skladu z Božjim pristopom, da bi bolje razumeli, kaj mora storiti pastorala Cerkve glede življenjskega dozorevanja fantov in deklet na poti v zakon (št. 13)?*

10. *Kaj je treba storiti, da bi pokazali veličino in lepoto daru nerazvezljivosti in tako prebudili željo, da bi ju živeli in vedno bolj krepili (št. 14)?*

11. *Kako lahko pomagamo razumeti, da nam odnos z Bogom omogoča premagovati slabosti, ki so prisotne tudi v zakonskih odnosih (št. 14)? Kako pričevati, da Božji blagoslov spremlja vsako pristno zakonsko skupnost? Kako pokazati, da zakramentalna milost podpira zakonce na njihovi življenjski poti?*

3.2.2 Družina v Božjem odrešenjskem načrtu (št. 15–16)

Stvariteljska poklicanost k ljubezni med možem in ženo prejema svojo dopolnitev v velikonočni skrivnosti Kristusa Gospoda, ki se daruje brez pridržka in Cerkvi daje značaj njegovega skrivnostnega telesa. Krščanski zakon, ki zajema iz Kristusove milosti, tako za tiste, ki so vanj poklicani, postaja pot, ki vodi k izpopolnitvi ljubezni, to je k svetosti.

12. Kako je mogoče pomagati razumeti, da krščanski zakon ustreza prvotnemu Božjemu načrtu, da je torej izkustvo polnosti, ne pa omejitve (prim. št. 13)?

13. Kako pomagati razumeti, da je družina »domača Cerkev« (prim. C 11), subjekt in objekt evangelizacije v službi Božjega kraljestva?

14. Kako pospeševati zavest misijonarskega poslanstva družine?

3.2.3 Družina v cerkvenih dokumentih (št. 17–20)

Božje ljudstvo mora bolje poznati nauk Cerkve v vsem njegovem bogastvu. Pastirji, ki skrbijo za čredo, hranijo zakonsko duhovnost s trajnim poučevanjem. Ta duhovnost zori, zahvaljujoča nenehnemu poslušanju Božje besede, prejemanju zakramentov vere in dejanj ljubezni.

15. Krščanska družina živi v ljubečem pogledu Gospoda in v odnosu z njim raste kot resnična skupnost življenja in ljubezni. Kako razvijati družinsko duhovnost, kako družinam pomagati, da bodo prostor novega življenja v Kristusu (prim. št. 21)?

16. Kako razvijati in pospeševati katehetske pobude, ki bodo prippevale k spoznanju in pomagale živeti nauk Cerkve o družini, da bi tako premagale prepad med tem, kar živijo, in tem, kar izpovedujejo, in tako podpirale pot spreobrnjenja?

3.2.4 Nerazvezljivost zakona in veselje, da živimo skupaj (št. 21–22)

»Prava zakonska ljubezen je povzeta v Božjo ljubezen, usmerjata ter bogatita pa jo odrešitvska Kristusova moč ter zveličavno delovanje Cerkve. To dvoje naj bi zakonca učinkovito vodilo k Bogu in jima dajalo pomoč in oporo pri vzvišeni nalogi očeta in matere. Zato sta krščanska zakonca s posebnim zakramentom okrepljena in tako rekoč posvečena za dolžnosti

in dostojanstvo svojega stanu. Ko v moči tega zakramenta izpolnjujeta svojo nalogo v zakonu in družini, prežeta s Kristusovim duhom, ki z vero, upanjem in ljubeznijo prešinja vse njuno življenje, tedaj bolj in bolj dose-gata svojo popolnost in medsebojno posvečenje, s tem pa tudi skupno vedno bolj prispevata k povelečevanju Boga« (CS 48).

17. Katere pobude ljudi lahko vodijo k temu, da bi bolje razumeli vrednoto nerazvezljivosti in rodovitnosti zakona kot poti k polnosti osebne uresničitve (prim. št. 21)?

18. Kako predlagati družino kot prostor, ki je z mnogih vidikov edinstven kraj za doseganje človeške sreče (veselja)?

19. II. vatikanski koncil je ovrednotil naravni zakon in tako obnovil starodavno cerkveno izročilo. V kakšni obliki skuša škofijska pasto-rala ovrednotiti to modrost narodov kot temelja za univerzalno kulturo in družbo (prim. št. 22)?

3.2.5 Resnica in lepota družine ter usmiljenje do ranjenih in krhkih dru-žin (št. 23–28)

Ko so premišljevali o lepoti uspelih zakonov in urejenih družin ter ovre-dnotili velikodušno pričevanje tistih, ki so ostali zvesti obljubi, čeprav jih je njihov zakonec zapustil, so se pastirji, zbrani na škofovski sinodi, odprto in pogumno – vendar ne brez zaskrbljenosti in previdnosti – vprašali, kak-šen odnos naj ima Cerkev do katoličanov, ki so sklenili le civilni zakon, do tistih, ki preprosto živijo skupaj, in tistih, ki so se po veljavno sklenjenem zakonu ločili in se vnovič le civilno poročili.

Zavedajoč se očitnih omejitev in nepopolnosti, obstoječih v tako različnih situacijah, so sinodalni očetje z odobravanjem sprejeli pogled papeža Frančiška, ki pravi, da »je treba, ne da bi zmanjšali vrednost evangeljskega

ideala, z usmiljenjem in potrpežljivostjo sprejemati možne stopnje rasti oseb, ki se gradijo dan za dnem« (papež Frančišek 2014, 44).

20. Kako bi lahko ljudem pomagali razumeti, da Božje usmiljenje nikogar ne izključuje? Kako pokazati to resnico v pastoralnem delovanju Cerkve do družin, zlasti tistih, ki so ranjene in slabotne (prim. št. 28)?

21. Kako naj verniki pokažejo osebam, ki še niso prišle do polnega razumevanja daru Kristusove ljubezni, da jih sprejemajo in spremljajo z zaupanjem, ne da bi se kakorkoli odrekli oznanilu evangeljskih zahtev (prim. št. 24)?

22. Kaj je mogoče storiti, da bi bili moški in ženske v različnih oblikah skupnega življenja, v katerih je mogoče prepoznati človeške vrednote, s strani Cerkve deležni spoštovanja, zaupanja in opogumljenja za rast v dobrem in opore, da bi prišli do polnosti krščanskega zakona (prim. št. 25)?

3.3 Soočenje: pastoralne perspektive

Pri poglobljanju tretjega dela *Sinodalnega poročila* je pomembno, da sledimo poteku izredne sinode in orisu, ki je utemeljen na II. vatikanskem koncilu in v nauku papeža Frančiška. Naloga škofovskih konferenc je, da to delo nadaljujejo, pri čemer naj ustrezno vključujejo vse cerkvene dejavnike, ter ga ostvarijo v specifičnem kontekstu. Treba je storiti vse, da ne bi začeli od začetka, ampak naj se kot izhodiščna točka upošteva že opravljeno delo izredne sinode.

3.3.1 Oznanjumo evangelij družine danes in v različnih življenjskih okolišjih (št. 29–38)

V luči potrebe družine ter številnih in različnih izzivov, prisotnih v današnjem svetu, je sinoda poudarila pomembnost prenovljenega prizadevanja za prenovljeno pogumno oznanjevanje evangelija družine.

23. Kako je pri oblikovanju duhovnikov in drugih pastoralnih delavcev prisotna družinska razsežnost? Kako so vanjo vključene družine?

24. Ali je prisotna zavest, da hiter razvoj današnje družbe zahteva stalno pozornost glede govornice v pastoralni komunikaciji? Kako učinkovito pričevati o prvenstvu milosti na način, da bo družinsko življenje predstavljeno in živeto kot sprejemanje Svetega Duha?

25. Kako je mogoče pri oznanjevanju evangelija družine ustvariti pogoje, da bo vsaka družina oblikovana po Božjem načrtu in prepoznavna v svojem dostojanstvu in poslanstvu? Kakšno »pastoralno spreobrnjenje« in katere poglobitve je treba udejanjiti za doseg tega cilja?

26. Ali je v delu za družino prepoznavna pomembnost sodelovanja z družbenimi in političnimi ustanovami? Kako poteka? Katera merila nas pri tem navdihujejo? Kakšno vlogo imajo lahko pri tem družinska združenja? Kako takšno sodelovanje podpira tudi jasna zavrnitev kulturnih, gospodarskih in političnih procesov, ki ogrožajo družino?

27. Kako podpirati odnose med družino in družbo ter politiko v korist družine? Kako pospeševati podporo mednarodne skupnosti in držav družini?

3.3.2 Vodimo zaročence na poti priprave na zakon (št. 39–40)

Sinoda je priznala, da so bili v zadnjih letih storjeni koraki za izboljšanje ustreznosti priprave mladih na zakon. Poudarila pa je, da mora biti vse krščansko občestvo še bolj zavzeto ne samo v pripravi, ampak tudi v prvih letih družinskega življenja.

28. Kako so programi priprave na zakon predstavljeni kot prepoznavanje poklicanosti in poslanstva družine pod vidikom vere v Kristusa? Ali so uresničeni kot prispevek za pristno eklezialno izkušstvo? Kako jih prenoviti in izboljšati?

29. Kako je kateheza uvajanja v krščanstvo predstavljena kot odprtost za poklicanost in poslanstvo družine? Kateri koraki so pri tem najpomembnejši? Kako predstaviti odnos med krstom, evharistijo in zakonom? Kako prepoznavati katehumenatski in mistagoški značaj, ki ga tečaji priprave na zakon pogosto prevzemajo? Kako v pripravo na zakon vključiti skupnost?

3.3.3 Spremljajmo prva leta zakonskega življenja (št. 40)

30. Ali je tako v pripravi na poroko kot v spremljanju prvih let zakonskega življenja ustrezno ovrednoten pomemben prispevek pričevanj in podpore, ki jih morejo dati družine, družinska združenja in gibanja? Katera pozitivna izkustva glede tega lahko posredujete?

31. Na sinodalnih pogovorih je bilo izpostavljeno, da je treba pastoralo spremljanja zakoncev v prvih letih zakona še naprej razvijati. Katere pomembne pobude so že uresničene? Katere vidike je treba dopolniti na ravni župnije, škofije ter na ravni združenj in gibanj?

3.3.4 Pastoralna skrb za tiste, ki so le civilno poročeni ali živijo v zunajzakonski zvezi (št. 41–43)

V sinodalnih pogovorih je bila poudarjena raznolikost okoliščin, ki so posledica kulturnih in gospodarskih dejavnikov, v tradiciji ukoreninjene prakse, in težave mladih glede odločitve, ki jih zavezuje vse življenje.

32. Katera merila je treba upoštevati za pravilno prepoznavanje (razločevanje) različnih situacij v luči cerkvenega nauka, ki uči, da so enost, nerazvezljivost in odprtost za življenje bistvene prvine krščanskega zakona?

33. Ali se je krščansko občestvo sposobno pastoralno vključiti v te situacije? Kako lahko pomaga pri razločevanju pozitivnih in negativnih elementov v življenju oseb, ki živijo v civilnem zakonu, da bi jih usmerilo in podprlo na poti rasti in spreobrnjenja k zakramentu zakona? Kako pomagati tistim, ki živijo v zunajzakonskih skupnostih, da se odločijo za poroko?

34. Kako posebej odgovoriti na vprašanja, ki jih postavljajo tradicionalne oblike zakona po stopnjah ali dogovori med družinama?

3.3.5 Skrb za razdrte družine (tiste, ki živijo ločeno; ločene, ki niso vnovič poročeni; ponovno poročene ločene; enostarševske družine) (št. 44–54)

V sinodalnih razpravah je izražena potreba po pastoralni, večji umetnosti spremljanja, da bomo »svojemu ravnanju dali zdravilen ritem ljubezni, s spoštljivim pogledom sočutja, ki hkrati ozdravlja, osvobaja in bodri k zorenju v krščanskem življenju« (papež Frančišek 2014, 169).

35. Ali je krščanska skupnost pripravljena skrbeti za ranjene družine, da bi tako izkusile Očetovo usmiljenje? Kako se krščanska skupnost lahko zavzema za odstranitev družbenih in gospodarskih

dejavnikov, ki jih te situacije povzročajo? Katere korake smo že storili in katere je treba storiti, da bi podprli te dejavnosti in misijonarsko zavest, ki jih podpira?

36. Kako pospeševati prepoznavanje pastoralnih načrtov na ravni krajevnih Cerkev? Kako glede tega razviti dialog med različnimi delnimi Cerkvami »s Petrom in pod Petrom«?

37. Kako omogočiti po možnosti brezplačne, dostopnejše in dejavnejše postopke ugotavljanja ničnosti zakona (št. 48)?

38. Pastoralna zakramentov (prejem zakramentov) v zvezi z ločenimi in vnovič poročenimi zahteva nadaljnjo poglobitev, pri čemer je treba upoštevati prakso pravoslavne Cerkve ter imeti pred očmi »razliko med objektivnim stanjem greha in olajšujočimi okoliščinami« (št. 52). Kakšne so perspektive, v katerih se moremo gibati? Kakšne so možne prakse? Katera priporočila lahko damo, da bi preprečili oblike nedovoljenih ali nekoristnih zadržkov?

39. Ali sedanji predpisi omogočajo veljavne odgovore na izzive, ki jih postavljajo mešani in medverski zakoni? Ali je treba upoštevati še druge dejavnike?

3.3.6 Pastoralna skrb za osebe z istospolno usmerjenostjo (št. 55–56)

Pastoralna skrb za osebe z istospolno usmerjenostjo je danes poseben izziv tudi zaradi načina, kako se v družbi zastavljajo njihove pravice.

40. Kako krščanska skupnost izkazuje pastoralno skrb družinam, ki imajo v svoji sredi osebe z istospolnim nagnjenjem? Kako v luči evangelija izvajati skrb za te osebe, pri čemer se moramo varovati kakršnekoli oblike krivične diskriminacije? Kako v takih okoliščinah tem osebam predložiti Božje oznanilo?

3.3.7 Posredovanje življenja in izziv upadanja rojstev (št. 57–59)

Posredovanje življenja je temeljni element poklicanosti in poslanstva družine. »Zakonci naj se zavedajo, da so sodelavci ljubezni Boga Stvarnika in tako rekoč njegovi razlagalci. To je treba imeti kot njim lastno poslanstvo« (CS 50).

41. Kateri storjeni koraki so najpomembnejši za učinkovito označevanje in pospeševanje odprtosti za življenje, za lepoto in človeško dostojanstvo sprejetja materinstva in očetovstva v luči okrožnice bl. papeža Pavla VI. Posredovanje človeškega življenja (Humanae vitae)? Kako vzpostaviti tak dialog z znanostjo ter biomedicinskimi tehnologijami, da bo v posredovanju življenja spoštovana človeška ekologija?

42. Velikodušno materinstvo in očetovstvo potrebuje strukture in sredstva. Ali krščanska skupnost živi dejavno solidarnost in subsidiarnost (na tem področju)? Kako? Ali je pogumna v predlogih, ki jih je treba sprejeti na družbenopolitični ravni? Kako spodbujati posvojitve in rejništvo kot odlično znamenje rodovitne velikodušnosti? Kako pospeševati skrb za otroke in njihovo spoštovanje?

43. Kristjan živi očetovstvo in materinstvo kot odgovor na poklicanost. Ali je ta poklicanost v katehezi ustrezno poudarjena? Kateri vzgojni programi so predloženi, da bi takšni programi usmerjali zavest poročenih? Ali se dovolj zavedamo posledic demografskih sprememb?

44. Kako se Cerkev zavzema, da bi premagali sramoto splava in učinkovito širili kulturo življenja?

3.3.8 Izzivi vzgoje in vloga družine pri evangelizaciji (št. 60–61)

45. Vzgojno poslanstvo staršev ni vedno lahko. Ali so deležni solidarnosti in podpore krščanske skupnosti? Katere programe oblikovanja jim lahko priporočamo? Katere korake moramo storiti, da bo njihova vzgojna vloga priznana na družbenopolitični ravni?

46. Kako lahko krepimo zavedanje staršev in krščanskih družin, da je dolžnost prenosa vere bistvena razsežnost krščanske identitete?

4 Namesto sklepa

Sinoda o družini je prva škofovsko sinoda, ki jo je sklical papež Frančišek. Zdi se, da papež v družini prepozna eno najbolj pomembnih okolij za srečevanje ljudi z vero in evangelizacijo. Dosedanje sinodalno delo je po poročanju škofov potekalo v veliki svobodi in medsebojnem poslušanju. »Zborna pot škofov in pritegnitev vsega Božjega ljudstva pod delovanjem Svetega Duha nam moreta pomagati, da bi našli poti resnice in usmiljenja za vse« (Škofovsko sinoda 2014, 62). Ob tem pa lahko prepoznavamo tudi lepoto vsake krščanske poklicanosti.

Reference

- Bahovec, Igor. 2014. Izzivi vatikanskega pripravljalnega dokumenta sinode o družini: o pogledih na družino in dinamiko sinodalnega dela. *Bogoslovni vestnik* 74, št. 3.
- Bahovec, Igor. 2014. Sinoda o družini in stanje v Sloveniji: rezultati slovenskega vprašalnika in nekaterih drugih raziskav. *Bogoslovni vestnik* 74, št. 3.
- Healy, Nicholas J. 2014. Dar nerazvezljivosti zakona. Pastoralna skrb za civilno ločene in ponovno poročene katoličane. *Communio* 24, št. 4.
- Kasper, Walter. 2014. *Evangelij družine in nova evangelizacija Evrope*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- Ouellet, Marc. 2014. Zakon in družina v zakramentalnosti Cerkve. Izzivi in upi. *Communio* 24, št. 4.
- Papež Frančišek. 2014. *Veselje evangelija*. Ljubljana: Družina.
- Pell, George. 2014. Potrditev nauka je neizogibna. *Communio* 24, št. 4.
- Pérez-Soba, Juan in Kampowski Stephan. 2014. Družina in poklicanost k ljubezni. *Communio* 24, št. 4.
- Scola, Angelo. 2014. *Poročna skrivnost*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- Sinodo dei vescovi. 2014. XIV Assemblea Generale Ordinaria: La vocazione e la missione della famiglia nella Chiesa e nel mondo contemporaneo. Lineamenta. Città del Vaticano. [Http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20141209_lineamenta-xiv-assembly_it.html](http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20141209_lineamenta-xiv-assembly_it.html) (pridobljeno 10. 1. 2015). Pri prevodu se delno naslanjam na prevod, ki ga je za CD 145 (2015. Ljubljana: Družina) pripravil Rafko Valenčič.
- Spadaro, Antonio. 2013. *Iskati in najti Boga v vseh stvareh. Pogovor s papežem Frančiškom*. Ljubljana: Župnijski zavod Dravlje.
- Škofovska sinoda. 2014. Pastoralni izzivi glede družine v okviru evangelizacije. Sinodalno poročilo. *Communio* 24, št. 4.

mag. Branko Cestnik

ŽUPNIJA – DRUŽINA DRUŽIN

1 Kriza župnije kot verskega otroškega centra

2 Župnija kot struktura med tednom odsotnih odraslih

3 Nehajmo že s temi »oddaljenimi«

**4 Kaj ima s krizo pastorage opraviti zožena kontemplacija
Božjega kraljestva?**

5 Naproti prihaja družinski duh sodobne Cerkev

6 Opcija za družino – zgolj taktična poteza?

7 Družina ostane družina in župnija ostane župnija

8 Kaj nam je storiti na Slovenskem?

1 Kriza župnije kot verskega otroškega centra

Vse bolj je jasno, da je katoliška osnovnošolska kateheza precej nemočna, če pri otroku ni družinskega ozadja. Zlasti se to vidi na podeželju, kjer je še vedno množičen vpis otrok k verouku in prepričanje »do birme moraš«. Za mnoge otroke je edini očenaš, ki ga zmolijo tisti teden, očenaš pri verouku. Mnogi otroci ne gredo k maši, ker tudi njihovi starši ne gredo. Splošna ugotovitev je, da je kateheza otrok brez družinskega verskega življenja obsojena na pičle rezultate.

Že sv. Anton Marija Klaret je opazil, da ima kateheza otrok veliko prednost, »saj z majhnimi pridobimo odrasle, z otroki starše, kajti otroci so košček starševskega srca« (Avtobiografija 275). To, kako so odrasli veseli, ko delamo lepo in prav z njihovimi otroki, v otroški pastoralni opažamo dokaj redno, zlasti na oratorijih. Vendar tudi to ni dovolj, da bi veliko število staršev in družin pritegnili k bolj živahnemu občestvenemu in liturgičnemu življenju.

Računati na otroka brez družinskega ozadja ne gre. Računati na formulo »po otroku do staršev« gre le deloma. Smo pred koncem pastoralnega pedocentrizma zadnjih desetletij? Kaj zdaj? Vse bolj se kaže potreba po neposrednejših pristopih do odraslega sveta in družine. Eden takih je kateheza odraslih, ampak ...

2 Župnija kot struktura med tednom odsotnih odraslih

Pomnimo: prvi katehetski simpozij leta 1971 je nosil naslov *Kateheza odraslih*. Prestop od pretežno otroške kateheze h katehezi odraslih so torej takoj po II. vatikanskem koncilu »začutili« kot potrebnega. Se je zgodil? Da in ne.

- DA, kolikor so v sedemdesetih na Slovenskem zrasle prve zakonske in biblične skupine, v katerih se bolj ali manj očitno odvija kateheza odraslih;
- DA, kolikor smo v teh desetletjih dali velik poudarek katehezi odraslih pred prejemom zakramentov: mišljeni sta zlasti priprava na poroko in priprava na krst;
- DA, kolikor sta zacveteli mladinska in študentska pastoralna, ki sta bili tipično katehetski (t. i. mladinski verouk);
- NE, kolikor v povprečni župnijski pastoralni v vsem tem času ni nastal »sistem« kateheze odraslih;
- NE, kolikor ta »sistem« (učbeniki, gradiva,...) ni nastal tudi na slovenski (medškofijski) ravni;
- NE, kolikor se povprečen slovenski duhovnik (oziroma katehet) ne čuti dovolj izzvanega in kompetentnega za katehezo odraslih.

Zategadelj oba pastoralna dokumenta novega tisočletja (PZ in PIP) še vedno poudarjata prestop na katehezo odraslih. Skoraj tako, kot da se od leta 1971 na tem področju ni zgodilo nič posebnega.

Vendar naša tema ni »kateheza odraslih«, temveč »odrasli«. Na zgodovinskem razvoju in nerazvoju kateheze odraslih smo zgolj hoteli pokazati, kolikšna je naša pastoralna zagata v odnosu do odraslega sveta – in do sodobne družine. Župnija, zlasti tradicionalna, podeželska, je v veliki meri pastoralna struktura, v kateri med tednom ni videti odraslih.

3 Nehajmo že s temi »oddaljenimi«

Ali smemo množico odraslih oziroma staršev, ki svoje otroke za uro na teden »parkira« na farovškem dvorišču, z župnijo pa nima posebnega stika, imenovati »oddaljeni«? Ta izraz smo namreč zanje uporabljali zadnja leta. Seveda jih smemo imenovati »oddaljeni«, če sami sebe in svoje dejavnosti razglasimo za središče. To, da smo ravno mi središče, pa je nemara jasno: mi obhajamo sveto evharistijo, mi beremo Sveto pismo in učimo uradni nauk Cerkve. Njih pri vsem tem ni. Kajne?

Vendar je poimenovanje »oddaljeni« sporno ali vsaj dvoznačno. Kolikor so oni »oddaljeni« od našega aktivnega zakramentalno-pastoralnega sistema, toliko je naš aktivni zakramentalno-pastoralni sistem oddaljen od njih. Prst obtožbe, češ »vas pa ni zraven«, lahko dvignemo proti njim – mladim in versko brezbriznim družinam (in to venomer delamo). Toda ta isti prst obtožbe »vas pa ni zraven« lahko tudi oni dvignejo proti nam. »Vas pa ni zraven«:

- ko rojevamo otroke, jim brišemo kakce, ne spimo zaradi njihovega dretja;
- ko ne vemo, če bomo imeli dovolj za preživetje meseca;
- ko se trudimo za neki odnos ljubezni in spoštovanja, četudi nismo poročeni;
- ko ugotovimo, da svojih pubertetnikov ne obvladamo;
- ko z malo ali nič denarja in brez pompa gradimo svoje domove;
- ko v mlado družino pride bolezen in so potrebni nadčloveški napori;
- ko zveza razpade in smo popolnoma zgubljeni ...

4 Kaj ima s krizo pastorage opraviť zožena kontemplacija Božjega kraljestva?

Ena izmed starih »herezij« duhovnikov in pastoralnih delavcev je, da enačijo Božje kraljestvo s svojim delokrogom oziroma zakramentalnim življenjem, ki po njihovih rokah »steče« na ljudi. Božje kraljestvo pa je veliko večje kot župnikov delokrog in tudi večje, kot ga more zajeti zakramentalna statistika. Kakor obstaja v veselju črna materija, ki je ne vidimo, drži pa veselje skupaj, tako obstaja v naši župniji neka »črna materija«, ki je naša pastoralna statistika ne vidi, drži pa pokonci mnoge družine in posameznike. Smemo to črno materijo vsakdanjih žrtev imenovati Božje kraljestvo? Vsaj »obronki« Božjega kraljestva? Smemo.

Če je danes slutiti veliko »oddaljenost« med uradnim katoliškim pastoralnim sistemom in mnogimi sodobnimi, še vedno katoliškimi družinami, je to tudi zato, ker smo znotraj kontemplacije Božjega kraljestva vpeljali skorajda shizoidno sliko. Kontemplirali smo središče, zanemarili pa rob. Pomembno je bilo, če so pri maši in če jih lahko štejemo, manj pomembno je bilo, kako živijo doma. Nadpomembne so bile duhovniške geste, podpomembna pa družinska opravila; zakonska dolžnost spolne združitve pa je bila itak dolga stoletja pod sumom nečistosti.

Lahko zato v oddaljenosti med družinami in župnijo gledamo neke vrste »upor nepomembnih«? Neke vrste podzavestno emancipacijo družinskega v odnosu do naddružinskega, župnijskega? Emancipacijo, resnici na ljubo, z dokaj vprašljivimi rezultati (npr. razpadom družin)? Vprašati ni greh ...

5 Naproti prihaja družinski duh sodobne Cerkve

Kjer obnemore človek, tam pride naproti Duh. V zadnjih desetletjih se čuti in vidi velik premik k družini. Premik je teološki in praktičen. Ta premik lahko reši njenih zagat tudi našo današnjo pastoralo. Veroučna zagata, zagata kateheze odraslih, zagata oddaljenih mlajših parov, zagata oddaljenih družin, zagata neupoštevanja cerkvenega nauka v praktičnem čustvenem in spolnem življenju lahko dobijo v prihodnjih stoletjih ugoden razplet. Toda tudi naš sistem se bo moral potruditi v smeri, kjer se že trudi Duh.

Kako prepoznamo premik k družini? Nekaj točk:

- PASTORALKA – od »stanovskih dolžnosti« do »evangelija družine«;
- SAMODOJEMANJE CERKVE – od »popolne družbe« do »Kristusovega mističnega telesa« in »Božjega ljudstva«; ekleziologija Cerkve – Družine;
- PREPOZICIONIRANJE CERKVE – od »urejevalke« družbe do »izvedenke v človečnosti«;
- FILOZOFIJA – od totalne razlage (Hegel, Marx) do filozofije dialoga (Buber), osebe (Levinas, Mounier), jezika, šibke misli;
- PEDAGOGIKA IN PSIHOLOGIJA – »odkritje otroka« in aktivnega principa; spoznanja o zgodnjem otroštvu; psihoanaliza in lik očeta; relacijska terapija in katedrala odnosov;
- POLITIČNI PROGRAMI IN AKTIVIZMI:
  - LEVICA: po bitki za pravično družbo zdaj preusmeritev v bitko za »razširjene« človekove pravice ter za redefinicijo spolnosti in družine;
  - DESNICA: braniteljica klasične družine; ideološki spopad okrog družine je nujno pritegnil Cerkev.

Izjemno evolucijo v nauku o družini je opravilo tudi papeštvo. Naštejmo nekaj prelomnic:

- PAVEL VI.: rodnost in ljubezen sta tesno povezana; spolnost brez rodnosti izniči tudi ljubezen in škodi družinskemu življenju;
- JANEZ PAVEL II.: teologija telesa in veliko odkritje »poročne analogije« kot najmanj nezadostne analogije; zakonska ljubezen – ikona Trojice; zakonska ljubezen – »prvinski zakrament«; družina – pot Cerkve;
- BENEDIKT XVI.: ohranja smer »družina – pot Cerkve«;
- FRANČIŠEK: sinoda o družini v teku.

Skratka, družina ni več Pepelka pastoralke. Od tridentinskega koncila naprej, ko je Cerkev dokončno potrdila zakramentalnost zakonske zveze, družina vztrajno pridobiva na teološki teži. Po II. vaticanskem koncilu pa postaja nič manj kot »pot Cerkve«. Titula, ki bi jo v drugih časih pridali samostanom, cerkvenemu šolstvu, duhovništvu, Svetemu rimskemu cesarstvu ...

6 Opcija za družino – zgolj taktična poteza?

Vseeno se vprašajmo, ali gre morda pri tem premiku, ki ga povzema geslo »družina – pot Cerkve«, zgolj za »strategijo preživetja«? Češ, kaj drugega nam v Cerkvi tako več ne ostane, kot da ciljamo na družino? Ali pa gre za teološko zrelost sodobne Cerkve? Za tehtno znamenje časov? Gre pri opciji za družino zgolj za lepo »analogijo« in večje upoštevanje prve »intrapsihične podobe Boga«, ki se pač rodi v družini, ali gre za prvinsko Božjo stvarnost med nami? Ono, ki je zastavljena takoj po stvarjenju, še pred izvirnim grehom?

In – kakšno bo poslej razmerje med župnijo in družino? Bo župnija dodatno oslABLJENA, če bo težišče krščanskega življenja preneseno na družino; če bo družina bolj dobesedno postala »*ecclesia domestica* – domača Cerkev«?

7 Družina ostane družina in župnija ostane župnija

Italijanski teolog Franco Giulio Brambilla je leta 2003 spisal esej *Od »domače Cerkve« do »Cerkve – Božje družine«, kraj čustev in prostor občestva* (najdete ga na spletu). V njem vzpostavlja tako povezavo kot različnost med družino in župnijo (oziroma večjim cerkvenim občestvom). Avtor vidi štiri antropološke ravni, po katerih poteka »izmenjava darov« med družino in župnijo. Pomagajmo si z razpredelnico:

	družina domača Cerkve	župnija velika Cerkve
rojevanje	rojeva za življenje, ga neguje in vzgaja v temeljnem zaupanju	rojeva za vero in Božje življenje
občestvo	vzpostavi osnovno čustveno okolje, temeljno občestveno celico, primarno mrežo odnosov	čustvene vezi postanejo duhovne vezi, odkrivamo poklicanost, opravi se prvi prehod od družine v veliko občestvo
bratstvo	skupne sanje članov o skupnih ciljih, bratska pomoč, rodbinska mreža	teži k deprivatizaciji družine (da se družina ne zapre vase), podpre že obstoječo mrežo družin, vzpostavlja nove mreže
znamenje	domača vera ne sme postati »udomačena« vera, domača vera išče pot navzven, krščanska družina je vidno znamenje evangelija	družine kliče k misijonu, družinske mreže postavi v (civilno) družbo, župnija – družina družin postane luč in znamenje za svet

Posebej občutljiva raven je po Brambilli raven rojevanja. Pravi, da je velika Cerkev preveč odsotna, ko se v družini rojeva in neguje novo življenje (predšolska doba), v zameno pa potem nima moči, da bi te iste otroke sama rojevala za Božje življenje (lahko bi dodali: četudi se ti otroci vpišejo k verouku). »Trenutek iniciacije se ne začne z vstopom v občestveno življenje, temveč se po paradoksu z vstopom vanj zaključí,« pravi.

Kot vidimo, se družina in župnija dopolnjujeta. Nobena ne ukinja druge. Nobena tudi ne more nadomestiti druge. Kar da družina, ne more dati župnija – in obratno. Pred nami je predvsem naloga, da bolj spoznamo in spoštujemo, kar daje družina; da torej družini priznamo tisto teološko dostojanstvo, ki ji gre po Božjem pravu. Ko bodo »oddaljeni« začutili naše spoštovanje, ker so družina, bodo tudi bolj pripravljeni sprejeti župnijo kot veliki družinski prostor, ki rojeva za Božje življenje in poslanstvo.

8 Kaj nam je storiti na Slovenskem?

Kaj torej? Nekaj točk za nadaljnjo razpravo in poglobitev:

- Učimo se od tega, kar Duh že dela – **zakonske skupine**. Na Slovenskem jih deluje okrog 340. Prinašajo vzorec tako dela z odraslimi (kateheza odraslih) kot vzorec majhne skupine (novoevangelizacijske celice); tako mreže družin kot zametka župnije kot družine družin.
- Učimo se od tega, kar Duh že dela – **poletni oratoriji**. Na Slovenskem imamo več kot 4000 animatorjev, ki vsako leto pripravijo otroške oratorije; to je odlična govorica otroško-družinskega življenja, obenem pa trenutek deprivatizacije družin in nastopa mreže družin. Potrudimo se vključiti tudi predšolske otroke.

- Učimo se od tega, kar Duh že dela – »**pro-family**« **civilnodružbeno in politično gibanje**. Podprimo borbo za pravoverno podobo družine; ne sramujmo se kdaj stopiti na ulico s transparentom v roki.
- Učimo se od tega, kar Duh že dela: **pozornost do vsake družine, zlasti trpeče**. Papež Frančišek vztraja v vključujoči drži. Tudi »oddaljena« družina je družina; tudi ločeni so ohranili del družine in so družina. Naš prapor pravoverne in idealne družine, ki ga vsekakor ne bomo povесili, ne sme vzbujati občutkov krivde in zavrženosti pri tistih, ki tega ideala ne dosegajo.
- Učimo se od tega, kar Duh že dela: **solidarnost do ubogih**. Solidarnost je najodličnejša evangelijska govornica. Družina, ki je v župnijski mreži družin, se ne sme čutiti materialno ogrožena, dokler je dovolj kruha za vse.
- Učimo se od tega, kar Duh že dela: **krščanska družinska terapija**. Na Slovenskem je tovrstna terapija tihi prvak v pomoči mnogim ranjenim dušam; tudi zaradi narave njenega dela je ne obešamo na veliki zvon.
- Učimo se od tega, kar Duh že dela: **kljub vsemu – kateheza odraslih**. Prestop na katehezo odraslih ni lahek, vendar ga moramo nujno začeti, najprej s starši veroučencev. Upoštevajmo, da jih je strah, da bodo kaj vprašani in da jim bo (spet) kaj očitano; začnimo s preprostimi, prikupnimi vsebinami tudi za zelo malo udeležencev.
- Učimo se od tega, kar Duh že dela: ...

Špela Strniša Tušek, Lc. Ps.

NEGOVANJE STIKA – IZZIVI SODELOVANJA MED KATEHETOM IN DRUŽINO

1 Uvod

2 Stik z resničnostjo družine

- 2.1 Življenjski cikel družine
- 2.2 Imago krog – razvoj partnerskega odnosa
- 2.3 Razvojne faze posameznika in njegove potrebe

3 Osebni stik z družino in posameznikom

- 3.1 Poslušanje – vzpostavljanje zaupanja in varnosti
- 3.2 Validacija in empatija kot temelj dotika

4 Skupina kot prostor stika in rasti

- 4.1 Osnovna hrepenenja
- 4.2 Brez strukture ni stika

5 Stik s samim seboj in Bogom

- 5.1 Negovanje stika s samim seboj
- 5.2 Stik kateheta z Bogom

1 Uvod

Vprašanje, ki si ga zastavljam na začetku tega prispevka skupaj z vami kateheti, je: Kako stati ob strani družinam v sodobnem svetu? Kako jim pomagati pri verski vzgoji? Razmišljati o tem vprašanju je zame (vsaj) trojni izziv. Prvi izziv je, kako razmišljanja spraviti v pisno obliko. Kdor me pozna, že ve, da raje govorim, kot pišem. Drugi izziv je pisati o verski vzgoji. Nisem ne teolog ne katehet. Sem psihologinja, ki je bila versko vzgajana. Z možem sva verna in v veri vzgajava tudi svoja otroka. Moje razmišljanje temelji na teh izkušnjah.

Tretji izziv je tema sama. Kot laik si versko vzgojo predstavljam kot negovanje stika. Cilj pa je vzgajati otroka za dober stik s seboj, z drugimi in z Bogom ter mu pomagati na poti do osebnega poslanstva. To je seveda v prvi vrsti naloga staršev in družine, takoj za tem pa odgovornost nosijo tudi duhovniki, kateheti, župnijsko in cerkveno občestvo. Nihče ni pred enostavno nalogo. Bogastvu posameznika in kompleksnosti družinskega sistema je treba prišteti še širšo realnost. Sodobni način življenja, družbena realnost in navsezadnje širše dogajanje v Cerkvi pogosto ne spodbujajo h kakršnemukoli pristnemu stiku. Zanj se je treba zavestno truditi.

Kako naj torej katehet pomaga družini pri tem pomembnem poslanstvu? Kako spodbujati »od zunaj« za stik s seboj, stik z drugimi in stik z Bogom? Odgovor se skriva v vprašanju. Poskrbeti moramo za negovanje stika med družino na eni strani ter duhovnikom, katehetom in cerkvenim občestvom na drugi strani. Kaj moramo storiti za dober stik? Najprej je nujno poznavanje realnosti, v kateri družina živi, ter stisk in izzivov, s katerimi se sooča. V drugi vrsti je pomembno, da se družine in njeni člani počutijo razumljene in sprejete. Na tretjem mestu je prostor, čas in verske vsebine ter programi, ponujeni na pravi način. In ne nazadnje bomo posamezniki seveda uspešni le, če bomo sami negovali stik s samim seboj in Bogom.

2 Stik z resničnostjo družine

Pri delu z družino je pomembno, da vsake toliko časa osvežimo teoretična dejstva, povezana z družino. Na tem mestu se mi zdi za naše razmišljanje pomembno osvežiti različne razvojne faze in obdobja, ki jih živi družina. Družina je sistem, ki se stalno spreminja in razvija. Mogoče je prav spomniti, da ne obstaja samo eno sosledje faz. Družina se razvija na različnih nivojih. Naenkrat poteka več razvojev, ki včasih med seboj niso usklajeni, vendar močno vplivajo drug na drugega in še dodatno prispevajo h kompleksnosti razumevanja realnosti družine. V nadaljevanju bom predstavila tri cikle, ki se prepletajo znotraj družine in nam pomagajo, da se bolj zavedamo resničnosti, v kateri se družina nahaja. To znanje včasih pomaga, da v družini lažje razločimo različne stiske in obdobja ter tako lažje prepoznamo svojo vlogo. Pri tem mi je kot strokovnjakinji in kot mami včasih največji izziv, kdaj in na kakšen način je treba zares posredovati, kdaj pa je stiska ljudi nujna za napredek. Takrat je moja vloga, da poskrbim za dober stik, oporo in molitev. Razločevanje med tema dvema vlogama je prava umetnost, za katero potrebujemo nekaj znanja in izkušenj.

2.1 Življenjski cikel družine

Kdaj se začne družina? Kdaj se konča družina? Strinjam se s tistimi, ki o družini začnejo govoriti že, ko mlad človek stopi v svet odraslosti. Z vidika kateheta in cerkvenega občestva mislim, da moramo družini stati ob strani že v fazi iskanja partnerja. Za osvežitev v razpredelnici predstavljam življenjski krog družine, kot ga pojmuje Reuben Hill (1970). Dodajam tudi tri pomembne faze, v katerih se znajdejo družine, ki se soočajo z ločitvijo staršev. To dejstvo je realnost in nima velikega smisla, da si pred njim zatiskamo oči. Družine s preizkušnjo ločitve so posebej ranljiva skupina, ki potrebuje nekoliko več opore in morda tudi strpnosti.

ŽIVLJENJSKE FAZE DRUŽINE

(prirejeno po R. Hill)

- **Oblikovanje družinskega jedra**
- **Iz partnerstva v starševstvo** (otrok 0–1 leta)
- **Družina s predšolskim otrokom** (otrok 2–6 let)
- **Družina s šolskim otrokom** (6–12 let)
- **Družina z adolescentom** (12–19 let)
- **Družina z mladim odraslim** (mladi nad 20 let)
- **Družina kot izstrelišče** (obdobje med poroko prvega in zadnjega otroka)
- **Družina s poročenimi otroki** (razširjena družina)
- **Družina starostnikov** (obdobje po upokojitvi)
- **Posebna obdobja v nekaterih družinah** (po McGoldrick in Carter E. A.)
- **Družina v obdobju načrtovanja in izvajanja ločitve**
- **Družina v poločitvenem obdobju**
- **Družina v obdobju oblikovanja sestavljene družine**

Tabela 1: Življenjske faze družine (po R. Hill)

Vsak član družine, pa naj pripada mladi družini, tisti vmes ali pa je že starejši, ima svoje razvojne izzive in naloge, ki so specifične za vsako posamezno fazo. Prav tako je v svojem razvoju na neki način soodvisen od ostalih članov (ožje in širše) družine. Razvoj, ki ga posameznik naredi v družini, ko potuje od dojenčka pa do starostnika, je zaznamovan z nenehnim spreminjanjem in obnavljanjem odnosov med posameznimi družinskimi člani. V vsaki fazi se mora družina soočiti s krizno situacijo; njena posledica je vedno sprememba družinske organizacije, ker stari načini delovanja niso več primerni. Krize v družini, konflikti in obdobja navideznega

nedelovanja so torej nekaj normalnega oziroma nekaj nujnega za napredek. Seveda pa je v vsaki fazi dobrodošlo, da celotna družina ali pa posamezni člani lahko računajo na oporo v katehetu in cerkvenem občestvu. Seveda naj bo ta pomoč ponujena na način, da ne posega v sam razvoj, ampak ga pospešuje in lajša.

2.2 Imago krog – razvoj partnerskega odnosa

Drugi pomemben razvoj, ki se dogaja znotraj družine je valovanje odnosa med partnerjema. Sama sem prepričana, da je prav to področje najpomembnejše za stabilnost in uspešno rast družine ter njenih družinskih članov. Priljubljen in izkušen strokovnjak za vzgojo Lorenzo Macario, katerega predavanja sem imela čast poslušati, je dejal: »Človeštvo še ni povsem spoznalo, da vsa svetost izhaja iz partnerske zveze.« To se me je dotaknilo še kot študentke in tega se kot žena, mati in partnerska terapevtka iz dneva v dan bolj zavedam. Odnos med partnerjema je svet prostor tako pri vernih kot pri nevernih parih. Na partnerski odnos moramo gledati z globokim spoštovanjem.

Predstaviti želim partnerski odnos, kot ga vidi imago partnerska terapija.¹ Tovrstno razumevanje partnerskega odnosa se mi zdi zelo uporabno, saj tako lažje zaznamo, kaj se dogaja med partnerjema in za kakšne tipe konfliktov gre. Partnerski odnos se začne s **fazo zaljubljenosti**. Eno izmed izhodišč imago partnerske terapije pravi, da se ne zaljubimo v ljubljeno osebo, temveč v podobo, ki jo nosimo v svoji glavi. Značilnost te prve faze

---

¹ Imago (latinsko slika ali podoba) sam po sebi ni teoretska smer, ki bi se trudila radikalno spreminjati dosedanje teorije v partnerskem svetovanju. Gre za konglomerat različnih terapevtskih šol z dodatkom spoznanj o proučevanju možganov ter različnih duhovnih smeri. Avtor, dr. Harville Hendrix, je izhajal iz analitskih psihoterapevtskih modalitet; v imago partnerski terapiji (PT) se pojavlja mnogo elementov transakcijske analize in geštalt terapije, predvsem v delu, ko klient in terapevt raziskujeta razloge za sedanjo situacijo. Vendar imago PT ne ostaja pri razlagah in razumevanju, temveč z empatijo in zavedanjem spreminja vedenje. Terapevt uporablja tehnike, razvite v smereh vedenjske psihologije in predvsem Glasserjeve teorije izbire (Tavčar&Tavčar).

je občutek celosti, povezanosti in izpolnjenosti. Zaljubljena živita v določeni iluziji, da bo drugi izpolnil vse potrebe in zacelil vse rane. Svet je popoln. Nebesa se preselijo na zemljo.

Zaljubljenost v dobrem letu in pol izzveni in partnerja počasi stopita v drugo fazo, ki jo imenujemo **faza boja za moč**. Medeni tedni so mimo in popolni partner se kar naenkrat spremeni v človeka s mnogo napakami in pomanjkljivostmi. Pojavijo se konflikti, prepričevanja, debate o tem, kdo ima prav in kdo ne. Odprejo se stare rane iz otroštva, na dan privrejo težka čustva in občutki osamljenosti, nerazumljenosti in nepovezanosti. Cilj vsakega od partnerjev je, da bi drugega spremenil in priredil po svojih željah. Ta faza nujno doleti vsak par in večina parov (nekateri strokovnjaki govorijo o 85 %) v tej fazi životari vse do konca svojega življenja. Pari seveda najdejo svoj način, kako preživeti s temi občutki. Poznamo zelo burne zakone, v kateri je veliko preprirov, butanja, odhajanja in prihajanj. Poznamo zakone, v katerih se eden od partnerjev podredi drugemu. Poznamo zakone, v katerih odnosa ostanejo le formalnosti in partnerja živita drug mimo drugega. Vsak par ima svoj način soočanja s to fazo. Zanj so značilni tako imenovani izhodi, ko partnerja po živost, izpolnjenost, povezanost in energijo hodita ven iz partnerskega odnosa (razne vrste umikov in konjičkov). Ob tem naj poudarim, da izhod nikakor ni vsaka izmed dejavnosti, ki jo partner počne sam zase in zunaj odnosa. Ali je nekaj izhod ali ne, prepoznamo po tem, ali energijo, ki jo dobita izven odnosa, prineseta tudi nazaj ter s tem poživita in okrepiata svoj odnos. Pogosto se dogaja, da energijo še dodatno odnašata in s tem slabita partnerski odnos. Včasih počasno uhajanje energije pripelje do terminalnih izhodov (= smrt za partnerstvo), kot so prevara, ločitev, huda bolezen ali celo samomor. Faza boja za moč je najbolj pomembna faza partnerskega odnosa, ker je bistvena za razvoj. Prvi in drugi fazi v imagu rečemo tudi **nezavedni zakon**, ker se vse zgodi avtomatično. Brez našega vpliva se zaženejo vzorci iz otroštva in naše reakcije do partnerja so avtomatske.

Namen partnerske zveze je preseči fazo boja. Priti v stik svojimi ranami, bolečinami in preseči vzorce iz otroštva. Nekateri pari se ne zadovoljijo s svojim odnosom, pa čeprav »nekako shajajo«. Iščejo načine, kako boj preseči in zaživeti izpolnjujoč odnos rasti. Taki pari slej ko prej pridejo v **fazo zavedanja**, ko spoznajo, da s partnerjem niso eno in da partner ni kriv za njihovo nezadovoljstvo in neizpolnjenost. Zavedo se lastne odgovornosti in svoja občutja vzamejo v svoje roke. Ključno za to fazo je sprejetje odločitve za vztrajanje in zavestno rast v partnerskem odnosu. S tem par stopi na pot iz nezavednega v **zavedni zakon**.

Sledi **faza preobrazbe**, za katero je značilen zavesten dialog med partnerjema, v katerem se spoznavata in rasteta vse do faze zrele ljubezni, ko se rast ne ustavi, par pa skupaj zori v modrosti.

Tabela 2: Faze odnosa (H. Hendrix)

Glede na moje izkušnje je večina parov, s katerimi se srečujejo kateheti, bolj ali manj globoko v drugi fazi razvoja partnerskega odnosa. Kot sem že omenila, se ta faza lahko izraža na več načinov. Pri nekaterih parih jo je zelo lahko zaznati, drugje so konflikti zelo prikriti, zgodi pa se tudi, da konfliktov praktično ni, ker se je eden od partnerjev tako močno prilagodil. Vloga kateheta ni, da prepozna, v kateri fazi sta partnerja, zavedati pa se mora, da družine in predvsem otroci v takem obdobju potrebujejo več pozornosti in razumevanja. Katehetu naj bi bilo poznavanje tega razvoja samo v pomoč, da bi lažje razumel in bolje odreagirал.

Poleg tega se mi zdi osveščanje o tem, kako se razvija partnerski odnos vsaj od konca srednje šole, pomembno zaradi dveh pomembnih razlogov. Mladi odrasli, ki spoznajo naravo odnosa v obdobju odhajanja iz družine, lažje potegnejo črto med seboj in odnosom, ki ga imata starša, ter jima prepustijo njune konflikte in se posvetijo samo sebi. Drugi pomemben razlog pa je seveda priprava mladega na ustanavljanje lastnega družinskega jedra.

2.3 Razvojne faze posameznika in njegove potrebe

Tretja resničnost, ki jo moramo upoštevati, če želimo bolje razumeti situacijo, v kateri se nahaja družina, je razvojno obdobje njenih članov. Pri tem se seveda posvečamo predvsem razvoju otrok v družini vse od rojstva pa do odrasle dobe. Vsako obdobje ima svoje razvojne cilje. V prvih letih se razvojne potrebe zadovoljujejo predvsem v družini. Zelo kmalu (že pred petim letom starosti) pa postane pomemben tudi zunanji svet. In v tem svetu igrata pomembno vlogo tudi katehet in cerkveno občestvo.

Razpredelnica lepo pokaže, katere spodbude potrebuje otrok in v čem želi biti prepoznan. Hkrati nam daje namige, kako vzpostavljati stik, da posamezniku pomagamo skozi njegove razvojne naloge. Ker sem prepričana, da kateheti to tematiko v določeni meri že poznate, jo dodajam zgolj za osvežitev.

Faza razvoja	Starost	Kaj se razvija?	Kaj se pričakuje od staršev/ kateheta?
Navezanost	0–18 m	Čustvena varnost, povezanost s starši	Stalno čustveno topli
Raziskovanje	18 m–3 let	Razlikovanje od drugih in zdrava radovednost (raziskujem zunanji svet)	Spodbuda raziskovanja in pretehtana zaščita
Identiteta	3–5 let	Gotovost vase (to sem jaz)	Sprejemanje in odobravanje različnih identitet
Kompetenca	5–7 let	Občutek lastne moči in dosežka (jaz to zmorem)	Spodbuda
Skrb	7–12 let	Skrb za druge (sočustvanje in naklonjenost)	Spodbujanje druženja z vrstniki
Intimnost	12–19 let	Spolnost in zmožnost ljubiti (povezanost z nasprotnim spolom)	Dovoljenje do lastnega intimnega sveta in druženja z nasprotnim spolom

Prispevek k skupnosti	20 +	Odgovornost do lastnih enkratnih darov (povezanost s seboj in skupnostjo)	
-----------------------	------	---	--

Tabela 3: Faze človekovega razvoja in razvojne potrebe

3 Osebni stik z družino in posameznikom

Cikli in razvojne faze, ki sem jih navedla v prvem delu, nam pomagajo k odprtosti. In razumevanju. Pomagajo nam presegati predsodke. Konec koncev nam pomagajo premagovati lastne negotovosti in strah, ko pri določeni družini ali posamezniku naletimo na odpor. Je vabilo k odprtosti. Družine so v stiskah. Ne zgolj materialnih in socialnih. Stiske so globlje. Zorenje v partnerstvu, rast v materinski in očetovski vlogi, soočanje z vzgojnimi izzivi. Našteto lahko močno izčrpa družino. To so lahko razlogi za navidezno nezainteresiranost ali umik iz verskega občestva in odnosa s katehetom. Hkrati pa predstavljajo idealno priložnost za vzpostavljanje odnosa.

Katehet sicer v prvi vrsti poučuje verouk in ljudi pripravlja na prejem zakramentov. V nekem delu gre seveda za posredovanje znanja in verskih resnic, razlaganje Svetega pisma. Kateheta pa dandanes vidim tudi kot nekoga, ki družini in posamezniku pomaga, da se prav odločata in v današnjem svetu pravilno razsojata. Da pride družini naproti tam, kjer podpora potrebuje, in na ustrezen način. To je pravi izziv za kateheta; njegova vloga je, da izobražuje, stoji ob strani in neguje kanale, po katerih deluje Božja milost.

3.1 Poslušanje – vzpostavljanje zaupanja in varnosti

Ena izmed skušnjav vseh, ki pomagamo ljudem, je vsekakor, da jim želimo pomagati na način, za katerega mi mislimo, da je pravi. Ljudje pomoč pogosto zavrnejo ali pa izgubimo stik z njimi. Včasih pozabimo, da večinoma ne potrebujejo nasveta, ampak razumevanje. Da bi jih razumeli, pa moramo najprej znati poslušati. Star pregovor pravi: »Bog nam je dal dve ušesi za poslušanje in samo ena usta, da govorijo.« Malo v šali lahko rečemo, da smo že ustvarjeni bolj za poslušanje kot za govorjenje. Tudi katehetova osnovna naloga je poslušanje.

Poslušanja nas ni nihče učil. Mogoče so nas izurili v poslušnosti in ubogljivosti. Poslušanje pa je veliko več. Poslušati drugega pomeni, da mu posvetim svoj čas in da postavim sebe, svoje poglede in prepričanja, svoj prav na stranski tir. Poslušanje je polna prisotnost. Takemu poslušanju lahko rečemo tudi aktivno ali **zavestno poslušanje** ali **zavestni dialog**. S poslušanjem pokažemo, da nas sogovornik zanima, odpiramo prostor in ga vabimo. Poslušanje ustvarja polje varnosti in zaupanja. V imago partnerski terapiji govorimo o zrcaljenju, povzemanju in preverjanju. **Zrcaljenje** je posebna tehnika ki poslušalcu (sprejemniku) pomaga, da se osredotoči ter se premakne iz svojega sveta v sogovornikov svet. Hkrati pa zrcaljenje sogovorniku (pošiljatelju) da občutek, da je slišan in razumljen. Na prvi pogled nesmiselna tehnika odpira prostor, gradi varnost in vzpostavlja zaupanje. Hkrati ta način poslušanja veča razumevanje tako sprejemnika kot poslušalca. Pogosto govorec spozna samega sebe šele, ko je zrcaljen (sliši svoje besede in se dobesedno pogleda v zrcalu). Povzemanje uporabljamo predvsem, kadar zaradi dolžine pripovedi ali kompleksnosti povedanega ne moremo vsega ponoviti in zato smiselno povzamemo bistvene točke sporočila. Na koncu zrcaljenja vedno sledi preverjanje. Tako preverimo, če smo sogovornika pravilno razumeli, povabimo ga, da nam nerazumljivo pojasni, in predvsem preprečimo, da bi ga razumeli po svoje.

Pošiljatelj	Prejemnik
Začne pogovor. Zastavi vprašanje.	Zastavi vprašanje. Povabi k pogovoru.
<i>Pripoveduje o temi. Deli svoja občutja.</i>	Kar sem te slišal/a, je ... (<i>zrcaljenje</i>) Če sem te prav slišal/a, razumel/a ... (<i>zrcaljenje</i>) Ali sem prav razumel/a? (<i>preverjanje</i>) Ali je to to? (<i>preverjanje</i>) Ali je še kaj? Povej mi več.
Ja, prav si me razumel/a ... Večino si razumel/a prav, rekel/la pa sem tudi ... <i>Poveš več o temi.</i>	Če te povzamem, si rekel/la ..., ali je to to? (<i>povzemanje</i>) Da vidim, če sem vse prav razumel ... (<i>povzemanje</i>) Ali je to vse? (<i>preverjanje</i>)

Tabela 4: Osnovna struktura zrcaljenja

Ustvarjanje prostora za poslušanje se mi zdi pomembna naloga kateheta. Pri tem mislim bolj na čustveni kot na materialni prostor. Kvantiteta niti ni tako pomembna kot kvaliteta. Katehetovo vprašanje bi moralo biti: Kako lahko vzpostavljam prostor za poslušanje? S katerimi vedenji ljudem sporočam, da sem jih pripravljen poslušati?

Katehet ima v nekem smislu omejen stik z družino. Frekvenca stikov z družino je močno pogojena s samo aktivnostjo staršev in otrok v župniji. V najslabšem primeru se z otrokom srečuje pri verouku in maši, s starši pa, ko pospremi otroka k verouku in pridejo na roditeljski sestanek. Vsi bi želeli, da bi bilo drugače, vendar katehet dela s tem, kar ima.

Kaj lahko stori? Ena od možnosti je, da si v glavi vrti lastno zgodbo o tem, kako je nekaterim vse skupaj odveč, da bodo že vprašali, če bodo kaj hoteli, in podobno. Lahko mu je neprijetno ali pa mu primanjkuje časa. Osebnih razlogov, da ne vzpostavimo prostora, je toliko kot posameznikov, in to na obeh straneh. Drugi način pa je ta, da se katehet zave svoje vloge, preseže svoje obrambe in strahove ter zavestno odpira prostor. Počasi, vztrajno in pristno.

V razmislek

Možnosti odpiranja prostora za poslušanje:

- *ko starši pripeljejo otroka k verouku,*
- *med veroučno uro,*
- *na roditeljskem sestanku,*
- *ko se srečujem z ljudmi izven cerkve in župnišča.*

Kaj že delam? Kaj lahko še storim? Kaj mi je težko?

3.2 Validacija in empatija kot temelj dotika

Zrcaljenje s povzemanjem in preverjanjem je prvi pomemben del poslušanja in osnovni del zavestnega dialoga, a ni njegov končni cilj. Z zrcaljenjem se zavestno odpravimo na raziskovanje sogovornikovega sveta. Na zunaj se nam zdi njegovo vedenje in reagiranje mogoče povsem nerazumljivo in nelogično, lahko ga celo ne odobravamo. Ko si vzamemo čas, z dobrim zrcaljenjem počasi lahko stopimo v sogovornikov svet. Začutimo, kako situacija odzvanja pri njem. Kaj ga skrbi, veseli, vznemirja? Zakaj so mu stvari tako pomembne? Kakšni so razlogi za njegovo vedenje in kaj ga omejuje?

Če se držimo strukture zrcaljenja, ostajamo v njegovem svetu ter hkrati pustimo ob strani svojega. Kmalu lahko v njegovem pripovedovanju najdemo logiko in razumemo določena vedenja in prepričanja. Pogosto se moramo potruditi, da razumemo smisel sogovornika, včasih pa nas pogovor sam zapelje, da lahko spontano rečemo: »Sedaj te lahko bolje razumem in ima smisel, da ...« Temu v imagu rečemo **validacija**. Ko na podlagi razumevanja najdemo smiselnost sogovornikovega obnašanja, razmišljanja in čustvovanja. Ni potrebno, da se s tem strinjamo. Pomembno je, da razumemo smisel in to tudi delimo s sogovornikom.

Naslednja stopnja v pogovoru je **empatija**. O njej je veliko napisanega. V besedah zveni nekako takole: »Predstavljam si, da se počutiš ...« V resnici pa je empatija globlja od besed. Če je validacija kognitivno razumevanje logike sogovornikovega sveta, je empatija globoko čustveno razumevanje sogovornikovega sveta. In kar je najpomembnejše: empatija se ne zgodi takrat, ko poslušalec čuti s sogovornikom. *Empatija se zgodi, ko pošiljatelj začuti, da prejemnik čuti z njim.*

Dobra validacija in empatija sta tisti pravi **globoki dotik**, po katerem vsi hrepenimo in si ga želimo. Včasih se zgodi, včasih ne. Ne moremo ga izsiliti. Dejstvo je, da sta predpogoj za validacijo zavestno poslušanje in prisotnost. Brez tega ni dotika.

Validacija in empatija sta po mojih izkušnjah tisti sveti, božji moment, ki se lahko zgodi znotraj komunikacije med ljudmi. Pri svojem delu vsakodnevno zaznavam premike, ki jih lahko naredita dobra validacija in empatija. Dotaknemo se nečesa ranljivega in hkrati nahranimo nekaj najbolj bistvenega. Včasih je lahko zelo globoko. In moja osebna izkušnja je, da sem takrat v globokem stiku s seboj, z drugim in z Bogom. Posledica validacije in empatije je vedno neki premik in neke vrste rast. Po dobri validaciji nismo nikoli več enaki – ker smo bili v nekem majhnem delu prepoznani in prebujeni.

Mislím, da je zavestno poslušanje Božje orodje, dano za negovanje dotika. Hkrati je tudi orodje za versko vzgojo: poslušati sebe, druge in Boga. To je cilj in hkrati metoda dela vsakega kateheta.

4 Skupina kot prostor stika in rasti

V zadnjih letih še posebej spoznavam pomembno vlogo skupine pri osebnem in duhovnem razvoju posameznika in družbe nasploh. Tudi sama sem se najmočneje oblikovala v številnih skupinah: mladinski, študentski, terapevtski, zakonski. Mogoče je čas, da se tudi po župnijah spet malo bolj samozavestno lotimo oblikovanja skupin. Pri svojem delu s študenti vidim, kako močno potrebujejo dobre skupine. Dobro delujoča skupina pa ni samoumevna. Zato, da skupina zares postane prostor povezanosti in rasti, moramo vedeti nekaj o ljudeh in predvsem znati zastaviti skupino tako, da omogoča in spodbuja rast.

4.1 Osnovna hrepenjenja

Dober pristop k razumevanju človeka so njegove potrebe, še zlasti pa je njihovo poznavanje pogoj za kakršnokoli smiselno delo z ljudmi in za ljudi. Tudi ko razmišljamo o skupinah in njihovi smiselnosti, takoj trčimo v človekove potrebe. Vse delamo, da zadovoljujemo neke osnovne potrebe. Potrebe so temeljni mehanizmi živih bitij, da se ohranjajo in napredujejo. Vsaka potreba nam sporoča, kaj neka oseba potrebuje za svoj obstoj in napredek. Nekatere od njih so tako temeljne, globoke in vseprisotne, da jih nekateri imenujejo kar hrepenjenja. In vsa ta hrepenjenja se zadovoljujejo v odnosih. Najprej v družini, pozneje v življenju pa v skupini in seveda v partnerskem odnosu. Brez zadovoljitve teh hrepenenj ne moremo preživeti. Pogledjmo sedaj, kako pomembna je skupina za obstoj in razvoj človeka.

Prvo osnovno hrepenenje je **hrepenenje po varnosti**. Varnost je tako globoko povezana z našim preživetjem, da dokler nismo varni, ne delamo nič drugega, kot iščemo varnost. Teorija navezanosti (Bowlby, 1999) govori, da ni tako pomembna sama psihična struktura, ampak predvsem prav razumeti, koliko človek dosega svoj temeljni cilj po varnosti in zaščiti – *biti varen*. Enostavno povedano je naše psihično in duševno zdravje povezano s stopnjo varnosti, ki jo čutimo. Občutek varnosti pa pride iz občutka povezanosti.

Zato je naše naslednje najgloblje hrepenenje prav **hrepenenje po povezanosti**. Ohranjanje povezanost z drugimi ljudmi je naš prirojeni način preživetja. Samo pomislite, kaj vse ljudje storimo, da bi bili del nekega odnosa, oziroma kako globoko nas prizadene prekinitev stika ali izguba odnosa.

Človek čuti tudi močno **hrepenenje po rasti**. To je hrepenenje, da zorimo in postanemo naš *polni potencial*. Tako kot ima vsako drevo v sebi že zasnovo, kako visoko bo zraslo in kakšne sadeže bo obrodilo, ima tudi v nas vsak že vnaprej določen potencial. Če človek ne raste v svoji smeri in meri, lahko postane nezadovoljen, nepotešen. To bi v krščanstvu lahko primerjali s poslanstvom. Uresničimo se takrat, ko najdemo poslanstvo, ki ga ima Bog za nas, in ga vsak dan živimo.

Temu sorodno je **hrepenenje po ozdravljenju in celosti**. Vsi smo bili v svojih družinah ranjeni ali pa smo se odločili, da zanikamo enega izmed svojih pomembnih delov. In naše hrepenenje je, da te rane pozdravimo in se zacelimo. Zato nenehno iščemo nove stike, da bi se v njih zacelili. Lahko bi rekli, da nikoli ne izgubimo upanja.

Ne nazadnje v sebi nosimo **hrepenenje po živosti** in veselje do življenja.

Tem hrepenenjem sledimo vse življenje in so temelj naših potreb, našega čustvovanja in našega delovanja. Ko posameznik prihaja v stik s svojimi hrepenenji, prihaja v stik s seboj in z Bogom. Najlažje pa prihaja tem hrepenenjem naproti prav v partnerskem odnosu in v dobro delujoči in povezani skupini. Za konec lahko samo ponižno dodam stavek: »Kjer sta namreč dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem sredi med njimi« (Mt 18,20).

4.2 Brez strukture ni stika

Pri vodenju skupin pogosto opažam, da vodje premalo časa namenijo pripravi strukture srečanja. Sestanke in srečanja skupin je treba načrtovati ne le z vidika vsebine. Pomembno je, da na vsakem sestanku poskrbimo tudi za potrebe in hrepenenja udeležencev – če seveda želimo dober in uspešen sestanek, na katerem bodo ljudje sodelovali.

Pogosto se primeri, da se na sestanek pripravimo na hitro. Važno, da je dober namen, potem bo pa z Božjo pomočjo že šlo, kajne? Za primer lahko vzamemo prvi sestanek za starše prvoobhajancev. Starši se počasi zbirajo. Katehetu je malo nerodno, ker še ne pozna vseh, zato klepeta s tistimi, ki jih bolje pozna. Ostali so zadržani in nezaupljivo gledajo. Eden od staršev živčno vpraša, kdaj bo konec, in katehet, ki se ni dobro pripravil, začne sestanek z nerodnim pozdravom in obljubo, da bo kmalu mimo. Po uvodnih besedah pade v načrtovanje in pridiganje o vlogi družine pri pripravi na prvo sveto obhajilo. Med razlago želi z lepo mislijo ali šalo navezati stik, vendar je presenečen, ker so starši zadržani, nesproščeni ali zdolgočaseni (še posebej, če se je njegov nepripravljeni govor nekoliko raztegnil in zapletel). Reakcija staršev na tak način vodenja sestanka je normalna. Napaka je pri katehetu. Vsi starši se ne poznajo med seboj, nekateri so prvič v župnišču, drugi imajo predsodke, ne vedo, kaj jih čaka, nekateri so utrujeni in z glavo nekoliko še v službi ... Imamo torej skupino ljudi, ki se ne počuti varno. Katehet pa ni dovolj dobro poskrbel za stik med starši in njim. Brez stika ne bo sodelovanja. In brez vnaprej pripravljene strukture

ne bo stika. Primer je sicer izmišljen, vendar se v določenih elementih (ne)vodenja lahko prepoznamo prav vsi.

Kaj moramo storiti? Najprej je pomembno, da se katehet **pripravi na srečanje** in odgovori na vprašanja: Kdo bo na sestanku? V kakšni situaciji predvidevam, da bodo? Kaj je glavni namen sestanka? Kakšni so cilji? Kaj želim sporočiti? Kaj naj naredim, da me bodo slišali? Kaj naj naredim, da bodo lažje sodelovali? Kaj potrebujejo od mene? Taka in podobna vprašanja so bistvena za dobro pripravo. Na podlagi teh vprašanj naj katehet oblikuje strukturo, ki mu bo pomagala zadovoljiti potrebe staršev (če ostanemo pri primeru sestanka za starše prvoobhajancev) in doseči cilje.

Struktura je ogrodje sestanka, ki mu sledimo in nas pripelje do nekega cilja ter pri tem upošteva potrebe in cilje ljudi v skupini. Strukturo najprej potrebuje vodja, da ne zaide in vedno ve, kje se nahaja in kam gre. Zato že za samega kateheta predstavlja določeno **varnost in gotovost**. Struktura pa za udeležence še posebej predstavlja varnost, če je v začetku napovedana. **Predvidljivost** dogodkov močno vpliva na to, koliko se v določeni situaciji sprostimo. Del strukture je tudi postavljanje pravil in meja, ki so prvi hip morda neprijetne, vendar že kratkoročno osvobajajo in ustvarjajo varnost. Struktura ni navaden dnevni red, ampak vsebuje veliko več. Nekaj osnovnih elementov:

- Trenutek osredotočenja (molitev, kratko sproščanje, zgodba) – namen je povečanje zavestne prisotnosti na sestanku ali srečanju
- Seznanitev z namenom sestanka in dnevnim redom
- »Check in« – trenutek, ko se »prijavimo« v skupino. Tako se sprosti napetost in člani dobijo osnovni občutek pripadnosti in povezanosti.
- Glavni del sestanka – sporočila naj bodo kratka, jasna in argumentirana. Uporabljamo IKT-sredstva, tablo, fotokopije.

- Vodena diskusija – poznamo različne načine. Svetujem, da jo postavimo tako, da privabimo tudi bolj zadržane člane.
- Povzemanje sklepov in dogovorov.
- Določitev nalog in ciljev.
- Kratek zaključni krog.
- Zaključek z molitvijo, hvaležnostjo ali pozitivno mislijo.

Nekoliko drugače, vendar še vedno z vso skrbnostjo, naj katehet načrtuje skupine, ki se srečujejo pogosteje, npr.: veroučne, birmanske, študentske skupine, župnijski pastoralni svet itd. Pri teh srečanjih je pomembno, da se osnovna struktura ponavlja. Tako vse skupaj postane bolj predvidljivo in varno. Hkrati pa je pomembno vsake toliko časa (odvisno od vrste skupine) poskrbeti za drugačnost ali element presenečenja znotraj osnovne strukture, ki poskrbi za živost. Pri veroučencih so to lahko zgodbe, risanje, pesmica, igrice, gost, drugačen način pogovarjanja in podobno. Pri župnijskem pastoralnem svetu je tega morda potrebno manj (če želite biti učinkoviti), vsekakor pa naj ne izostane.

Kaj pa s spontanostjo in ustvarjalnostjo v skupinah? Po nekaj letih vodenja skupin lahko rečem, da spontanost kot metoda vodenja skupine ne pelje do ciljev, spontanost znotraj zastavljenih meja pa se spremeni v ustvarjalnost. Največ ustvarjalnosti se rodi v dobro povezani skupini z jasnimi mejami in strukturo, kjer se člani počutijo varne in si zaupajo. Spontanost in improvizacija v skupini več ljudi pa vodita le v zmedo in konflikte ter izgubo prepotrebne energije.

V razmislek

- *Kako se pripravljam na srečanja in sestanke skupin?*
- *Kako pripravljam strukturo?*
- *Na kakšen način poskrbim za potrebe in hrepenenja udeležencev?*
- *Kaj delam dobro? Česa bi bilo lahko manj? Česa si želim več?*

5 Stik s samim seboj in Bogom

Tema, ki se je dotikam nazadnje in tudi zelo na kratko, je zelo pomembna. Pravzaprav jo v svojem življenju in pri strokovnem delu dajem na prvo mesto. Prepoznavanje potreb družin in ljudi okoli nas ter zavestno poslušanje in negovanje stika so v prvi vrsti pogojeni s tem, kako je katehet (ali katerikoli posameznik, ki dela z ljudmi) v stiku s samim seboj in koliko neguje svoj odnos z Bogom. To dvoje je bistvenega pomena pri uresničevanju našega poslanstva.

5.1 Negovanje stika s samim seboj

Moj priljubljeni pisec Anselm Grün, pri katerem pogosto iščem navdih in mir, pravi: »Česar zavestno ne prepoznavamo, pada kot senca na našo okolico.« In to vsekakor drži. Katehet, ki želi dobro delati, prihajati v stik, biti navdih in voditi, mora iti skozi pot samospoznavanja in rasti. To pomeni, da se spozna z lastnimi mislimi, čustvi, bolečino in radostjo. Pogosto tudi pri katehetih opažam, kako lahko ranijo in s kakšnimi problemi se srečujejo, ker se še močno spotikajo ob svoje nezaceljene rane in nerazrešene strahove. Nisem seznanjena s tem, ali imate kateheti v Sloveniji možnost supervizij in podobnega. Vsekakor pa je pomembno, da vsak katehet poskrbi za rast s pomočjo strokovnjaka. To je njegova odgovornost. Katehetovo delo je pomembno in ni vseeno, kako ga opravlja. Poleg tega

je katehet med ranljivimi poklici, ki so izpostavljeni nevarnostim izgorelosti. Končam z mislijo: »Kdor želi voditi druge, mora sprva znati voditi sebe« (Grün, 2008).

5.2 Stik kateheta z Bogom

Ne vem, če je primerno, da psihologinja katehete opozarja na pomen molitve in stika z Bogom. Vsekakor ne želim o tem poučevati, ker premalo znam. Predstavljam pa si, da je »kovačeva kobilica« kdaj doma tudi v katehetskih vodah. Zato bom zaključila s svojo osebno izkušnjo.

Kadarkoli pri svojem delu z ljudmi pridem v skušnjava (ali pa ji celo podležem), da se počutim sama zaslužna za svoje uspehe, naletim na težave. Pa naj bo to pri delu s pari, na predavanjih, pri delu v podjetjih ali v družini. Kadar pa se odprem Božji milosti, se zahvalim za ljudi, ki prihajajo, in prosim Njega, naj deluje po meni, takrat se vse zgodi, kot je treba. Pri svojem delu prihajam v močan stik z Bogom in se vedno znova učim ponižnosti. Molitev in meditacija dajeta moč, jasnost in smisel meni in mojemu delu. Večkrat padem kot ne, ampak vem, da sem na pravi poti in na pravem mestu. **V dobrem stiku z drugimi sem, kadar sem v dobrem stiku z Bogom.**

Viri

- Bolwby J. (1999). *Attaccamento e perdita. 1. L'attaccamento alla madre*. Boringhieri. Milano.
- Glasser Dr. William. (2007). *Teorija nadzora. Kako vzpostaviti učinkovit nadzor nad svojim življenjem*. Samozaložba. Ljubljana.
- Grün Anselm (2008). *Vodimo ljudi – prebujamo življenje*. Slomškova založba. Maribor.
- Hendrix Harville (1999). *Najina ljubezen. Od romantične ljubezni do zrelega partnerstva*. Založba Orbis. Ljubljana. Grün
- Hendrix Harville (2010). *Ohraniva najino ljubezen*. Založba Orbis. Ljubljana.
- Hendrix Harville & Hunt Helen (2006). *Zdrav otrok in ljubezen staršev*. Založba Orbis. Ljubljana.
- Hill Reuben (1970). *Family Development in Three Generations*. Schenckman Publishing Co. Cambridge.
- Imago Relationship International. (2011) *Clinical Training in Imago Relationship Therapy*. Training Manual.
- Macario Lorenzo (1999). *Genitori: I rischi dell'educazione*. SEI. Torino.
- McGoldrick Monica (1988). *The Changing Family Live Cycle; A Framework for Family Therapy*. Gardner Press. New York.
- Siegel J. Daniel (2010). *Mindsight. The New Science of Personal Transformation*. Bantam Books. New York.
- Simon S. Jette (2011) *Imago – the therapy of love*. Dansk Psykologisk Forlag.
- Tavčar Rudi&Tavčar Meta. *Kaj je imago. Imago partnerska terapija – nova pot k ljubezni*. <http://imagoslovenija.si/imago/kaj-je-imago/>.

Marija Maučec Suša

KAJ SE DOGAJA NA PODROČJU DRUŽINSKE PASTORALE V SLOVENIJI?

Skrb za družino v najširšem smislu je v Cerkvi na Slovenskem prisotna že dolgo. Po II. vatikanskem koncilu, posebej s prevodi pastoralne konstitucije *Cerkev v sedanjem svetu* v slovenščino, so ideje koncilskih očetov o poklicanosti zakoncev k njim lastni svetosti v vsakdanjem zakonskem in družinskem življenju vedno bolj pronicale v zavest duhovnikov, po njih pa k možem in ženam.

Kako čudovito je za nas poročene spoznanje, da v Cerkvi obstaja zakonska duhovnost, ki se razlikuje od duhovniške in redovniške! Ta duhovnost uči, kako je mogoče ustvarjalno razvijati zakonsko zvezo in jo ves čas negovati. Kot piše Ksawery Knotz v knjigi *Seks, kakršnega ne poznate*, se za zakonce, ki ljubijo Boga, v praksi ta ljubezen kaže kot skrb za tri domače oltarje: oltar molitve – predstavlja ga simbol domače kapelice, oltar odnosa – njegov simbol je miza in oltar obdarovanja, ki ga simbolizira zakonska postelja.

Ti trije domači oltarji se mi zdijo ključni smerokazi za zakonsko in družinsko pastoralo tudi pri nas, tudi danes in jutri. Po požrtvovalnem delu, posebej redovnikov Družbe Jezusove, so nastale zakonske skupine po vsej Sloveniji, hkrati nismo zaostajali za ostalimi evropskimi Cerkvami v skrbi za pripravo na krščanski zakon. Različni redovniki in redovnice s svojimi karizmami prav tako služijo zakoncem in družinam s spremljanjem na duhovnih vajah, misijonih, raznih srečanjih, pri vzgoji itd. Da ne omenjam požrtvovalnega dela duhovnikov, katehistinj in drugih pastoralnih delavcev.

Posebno spodbudo je zakonski in družinski pastoralni dal plenarni zbor Cerkev na Slovenskem z naslovom *Izberi življenje* (2001). Govori o »novi evangelizaciji«, ki jo vedno znova omenjajo papeži Janez Pavel II., Benedikt XVI. in zdaj Frančišek. Plenarni zbor je v zvezi z družino sprejel dva pomembna sklepa:

- *Medškofijski odbor za družino pri SPS* naj izdelata enotna izhodišča za razumevanje posameznih vprašanj in meril za ustrežnejšo organsko in usklajeno družinsko pastoralo. Med drugim naj poskrbi, da se bodo po dekanijah ustanovile skupine mlajših zakoncev, ki bodo mladim znale predstaviti naravne metode uravnavanja spočetij.
- Na škofijski ravni naj se ustanovi »zavod« (družinska šola), ki bo omogočil formalnopravno in organizacijsko povezovanje vseh obstoječih oblik priprave na zakon, spremljanje zakoncev in oblikovanje novih programov tako za področje priprave na zakon kot tudi za druga področja družinske pastorale. Skrbel bo za usposabljanje voditeljev, predavateljev in sodelavcev vseh programov. Ustanovi naj se ustrezno število zakonskih svetovalnic.

Sklepa se dejansko uresničujeta, saj *Medškofijski odbor za družino* pod vodstvom škofa tej temeljni usmeritvi ves čas sledi. Vanj so vključeni vsi Škofijski odbori (urad) za družino.

Ker pa je Cerkev živ organizem in Duh veje, kakor hoče, se rojevajo *nove pastoralne pobude*. Mnoge so sad cerkvenih gibanj in združenj, v katerih prevladujejo laiki z duhovniki spremljevalci. Naj naštejemo pomembnejše:

- *Prenova v Duhu* je s svojimi molitvenimi skupinami, seminarji za zdravljenje notranjih ran, molitvami za ozdravitev družinskega debla ter drugimi duhovnimi prizadevanji mnogim posameznikom in družinam vir tolažbe in odpuščanja.
- *Gibanje Nove družine* je del gibanja fokolarov. Na rednih mesečnih srečanjih poglobljajo življenje evangelija. Med letom pripravljajo enodnevna srečanja vseh skupin družin ali tudi poletno šolo za vse družine. Njihova tipična evangelizacija je: »Kjer sta dva ali trije zbrani v mojem imenu« (Mt 18,20). Zato želijo biti »žive besede« in na ta način ponesti Jezusa v svet.
- »Evangelizirajte z ljubeznijo, vsem prinašajte Božjo ljubezen!« je papež Frančišek naročil *Neokatehumenski poti*, ki živi tudi v Sloveniji.
- »Svežo« versko ponudbo (vikendi za mlade, molitev, spremljanje, evangeliziranje na ulici) prinaša *skupnost Emanuel*.
- Temeljno poslanstvo gibanja *Zakonci za Kristusa* je evangelizacija skozi prenavo družine. Temu primeren program ponujajo tudi župnijam.
- Gibanje *Družina in življenje* temelji na zakonskih skupinah, ki širijo misijonski naboj in znanje o kakovostnem zakonskem življenju.
- Gibanje *Najina pot* ima v našem prostoru z mrežo izkušenih zakonskih skupin in šolo za zakon bogato tradicijo.
- Mnogim parom se zakon, žal, razdre. V svoji bolečini in neuspehu se znajdejo »na obrobju«, a ne smemo jih pustiti tam ... Povabljeni so v *skupnost razvezanih SRCE*.

- *Družinska pobuda* bdi nad zakonodajo in opozarja tako javnost kot vlado na skrb za socialno pomoč vsem družinam, še zlasti tistim z več otroki.
- Kako daljnosežne posledice pušča zakonodaja, smo v Sloveniji videli ob družinskem zakoniku in vlogi *Civilne iniciative za družino in pravice otrok*.
- Družine ni brez otrok. Otrok pa ni brez veselja do življenja! Na to nas še posebej opozarjata in vabita k sodelovanju društvo *Gibanje za življenje in zavod Živim*.
- Mlajši generaciji, ki rada brska po spletu, je blizu portal *Iskreni.net*. Ponuja programe za mlade in pare ter vsakoletni festival družin.

Vse našete ustanove se posvečajo različnim specifičnim področjem, v skladu s svojo karizmo, v dobrobit zakona in družine; od preventive do kurative, od osebne ravni do družbenega udejstvovanja. Področje zakonske in družinske pastorale je prepleteno in kompleksno ter izpostavljeno različnim negativnim vplivom. Toliko bolj je torej potrebna medsebojna povezanost vseh v konkretnih prizadevanjih za obstoj in poglobljeno razumevanje Božje zamisli o zakonu in družini. Močna spodbuda vsem je sinodalno dogajanje o družini v Vatikanu in priprava na slovenski katoliški shod 2016 z naslovom *Družina – pot Cerkve*.

V nadaljevanju predstavljamo nekaj načinov dela z družinami v župnijah in gibanjih. Naj nas spodbudijo k razmisleku, pogovoru in morda utrnejo tudi kakšno idejo za delo z družinami v domačem okolju.

Katehetsko-pastoralne pobude za družine v Sloveniji (nekaj zgledov)

✓ **Družinske svete maše**

Nosilec programa

Mlade družine z majhnimi otroki, župnik, otroci.

Župnija

Postojna – mesto, Studeno – vas.

Namen

Kdaj se pa bodo navadili otroci na mašo, če ne sedaj, ko so majhni!? Kristjan bi po mojem mnenju moral biti vesel, da starši še prinesejo otroke v cerkev. Krasen občutek, ko lahko gremo skupaj k maši, ne da gre mož k prvi, žena pa k drugi. Že med tednom zaradi služb družine niso veliko skupaj, potem pa še nedeljsko dopoldne tako mine.

Kdo pri naših mašah govori jezik otrok?

Pri maši se je treba varovati, da se otroci ne bi čutili zapuščene, ker še ne morejo sodelovati in ne razumeti tistega, kar se dogaja.

Obredi in bogoslužje morajo služiti sporočilu. Nič več kot to. Med obredom te mora sporočilo dobesedno preplaviti. In to seveda velja tako za otroke kot tudi za odrasle. Otroci potrebujejo sporočilo, potrebujejo smiselne dejavnosti in potrebujejo veselje. To je nova evangelizacija, ki jo Evropa potrebuje.

Kratek opis programa

Maša je v dopoldanskem času ob 11. uri, po redni župnijski sveti maši, enkrat mesečno – vedno zadnjo nedeljo v mesecu. Pri maši sodelujejo mladi starši in otroci. Starši berejo Božjo besedo, pripravljajo pesmi, igrajo

inštrumente, včasih s preprostimi tolkali sodelujejo tudi otroci. Otroci in starši sodelujejo tudi pri pridigi, pri prošnjah in zahvalah.

Odmevi

To je čas, ko se starši in otroci sprostijo. Ko staršem ni treba kar naprej iskati načine, kako umiriti otroke. Pridiga neposredno nagovori otroke in starše. Pomembne so tudi pesmi, primerne za otroke, pri katerih se celo kaže z rokami, ploska. To je nedeljska ura, ko je staršem in otrokom lepo. Staršem uspe celo ujeti Božjo besedo, ko lahko v miru sedijo, poslušajo in skupaj z otroki sodelujejo. Otroci so skupaj s starši pri sveti maši in starši na tak način pričujejo, kaj jim pomeni sveta maša.

Vizija za prihodnost

Zaradi narave klasičnih maš opažam, da se tudi verni starši svoje otroke bojijo pripeljati k maši. Pravijo, da otroci nimajo nič od tega, da le motijo ostale in da se jim jih ne da miriti. Razumem jih, saj ob najhujših izkušnjah hitro padeš v to miselnost. Toda kaj se zgodi, ko otroci pri šestih letih začnejo hoditi k maši, ker to od njih kar naenkrat zahteva veroučna šola. Ne znajo se obnašati. Obnašajo se kot otroci pri dveh letih. Maša jim postane »dolgočasna obveza«, skorajda kazen. Otrokom, ki se udeležujejo svetih maš za mlade družine, pa je nedeljska maša naravna, nekaj, kamor gremo in se o tem ne prepiramo in sprašujemo. Postane del njihovih življenj. Otroke je treba pripraviti in uvajati, da bodo vedno bolj razumeli pomen svete maše.

Namigi za župnije, ki bi rade uvedle podobno prakso

Dobiti mlade starše, ki so pripravljeni vložiti v pripravo svetih maš svoj čas, svoje darove in sposobnosti. Župnik naj govori jezik otrok in odraslih.

✓ **Kateheza družin birmancev**

Nosilec programa

Matej Kobal.

Župnija

Otlica.

Namen

Kateheza družin birmancev.

Kratek opis programa

Birmancem omogočiti, da prek osnovnega kateheta – družine pridejo do verske izkušnje.

Odmevi

Mešani. Nekateri starši so veseli, bolj mlačnim kateheza pomeni dodatno obremenitev.

Vizija za prihodnost

Prevetriti in bolj izdelati vsebinski del programa, upoštevajoč Youcat ali drug sodobni pripomoček.

Namigi za župnije, ki bi rade uvedle podobno prakso

Začeti je treba – to je vsa umetnost.

✓ Družinska kateheza

Nosilec programa

V Domžalah: Natalija Podjavoršek, Jana Podjavoršek, Klemen Svetelj.

Župnija

Domžale (tretje leto), Škofja Loka (drugo leto), Preska (prvo leto), nekaj podobnega je tudi v Cerkljah ob Krki.

Namen

Sočasna kateheza za celotno družino. Alternativa klasičnemu verouku. Družini je treba ponuditi dejavnosti, ki jo povezujejo in ne le razdirajo. Ker je poskrbljeno tudi za varstvo najmlajših, starši vsak teden lažje najdejo čas tudi za svojo duhovno rast. Verouk mora biti drugačen od ostalih šolskih in izvenšolskih dejavnosti, biti mora nekaj več, ker je tudi vera nekaj več, je več kot le pouk matematike, je več kot igranje inštrumenta v glasbeni šoli, je več kot treniranje nogometa. Vera je način življenja.

Kratek opis programa

Enkrat tedensko, 60 minut, skozi celo šolsko leto. Prvih 15 minut so celotne družine skupaj, potem se razdelimo v več starostnih skupin (predšolski otroci, I. triada, 4.–7. razred, starši). Ko otroci vidijo, da hodijo k verouku tudi starši, vedo, da je vera področje, na katerem se je treba izobraževati vse življenje. Starši niso več samo taksisti, ki vozijo otroke k verouku, ampak so resnično njihovi prvi kateheti. Pri katehezi dobivajo potrebna znanja in izkušnje.

Odmevi

Vse vključene družine so nad družinsko katehezo navdušene. Če kdaj zaradi višje sile srečanje odpade, so družine razočarane. Nedeljska maša se vedno nadaljuje s srečanjem pred cerkvijo. Starši in tudi otroci so med

seboj vedno bolj povezani. Družinska kateheza sodeluje v župniji na različne načine (sodelovanje pri maši, igrani pasijon, priprava družinskega križevega pota na prostem, muzikal, trikralska akcija ...). Družine povedo, da od vključitve v družinsko katehezo veliko več prebirajo Sveto pismo.

Vizija za prihodnost

V Domžalah bo najbrž katehezo treba razširiti na dve skupini zaradi velikega števila družin, ki se zanimajo za družinsko katehezo. Zaradi dobre izkušnje je treba narediti vse, da bi imele možnost obiskovanja družinske kateheze tudi družine v drugih župnijah. Z družinsko katehezo naj se seznanijo duhovniki, katehete in družine. V nadaljevanju naj se pripravijo izobraževanja za vse, ki bi bili pripravljeni prevzeti vodenje družinske kateheze v svoji župniji, in se z voditelji tudi sicer redno srečevati (recimo dvakrat letno). Treba bo pripraviti tudi konkretna gradiva za pomoč pri izvajanju družinske kateheze, ki pa nikakor ne sme postati obveza za vse družine. To pomeni, da mora v vseh župnijah ostati možnost običajnega verouka; če je župnija manjša, lahko dva ali več razredov skupaj.

Namigi za župnije, ki bi rade uvedle podobno prakso

Termin družinske kateheze je treba določiti zelo zgodaj – najbolje pred koncem veroučnega leta za naslednje leto. Čas mora biti skrbno izbran – ne prezgodaj in ne prepozno. Z družinsko katehezo naj se družine dobro seznanijo – morda lahko povabite katero od družin, ki je v družinsko katehezo že vključena in s svojim pričevanjem lahko nagovori mnoge. Že sedaj začnite iskati način, kako boste začeli združevati mame in očete v župniji. Skupaj lahko npr. pripravite igrani pasijon pri maši za cvetno nedeljo – očetje igrajo, mame in otroci pojejo. Scenarij za takšen pasijon lahko dobite pri Nataliji Podjavoršek. Lahko organizirate križev pot družin na prostem – vsaka družina pripravi ali pa samo prebere eno postajo. Pomembno je, da se družine začnejo srečevati, delati skupaj; začutiti morajo, kako prijetno je, ko se začnejo družiti.

✓ Veroučna srečanja za starše

Nosilec programa

Župnik Lojze Kozar.

Župnija

Odranci.

Namen

Pomoč staršem pri verski vzgoji.

Kratek opis programa

Veroučna srečanja za starše otrok 1. in 2. razreda ter starše otrok, ki obiskujejo svetopisemske urice, so vsak teden, ob isti uri kakor za otroke. Vsebina je ista, le da je prilagojena odraslim. Tako starši obnavljajo in poglobljajo svoje versko znanje ter se uvajajo v molitveno življenje, ki naj bi ga potem živeli doma po družinah.

Odmevi

Večina staršev srečanja sprejema in dejavno sodeluje, kakšen posameznik pa bolj po sili.

Vizija za prihodnost

Katehezi staršev bi morali posvetiti še več skrbi, saj je pomembnejša kakor kateheza otrok. Dobrodošli bi bili priročniki za katehezo staršev – preprosti, praktični, brez nepotrebne teorije; z namigi, kako praktično izpeljati določeno katehezo.

Namigi za župnije, ki bi rade uvedle podobno prakso

Začeti je treba z malimi koraki in novosti uvajati postopoma. Lažje je začeti s starši otrok, ki prihajajo k svetopisemskim uricam, ker so to navadno bolj zavzeti verniki.

✓ Kateheze za odrasle

Nosilec programa

Amadej Jazbec.

Župnija

Trbovlje – sv. Martin in Trbovlje – sv. Marija.

Namen

Staršem veroučencev in drugim, ki prostovoljno prihajajo na srečanja, na odrasli način približati krščanstvo. Glede na to, da večina staršev ne pozna osnovnih pojmov krščanstva, jih skušamo na srečanjih razložiti, osmisliti in ponotranjiti.

Kratek opis programa

Srečanja so v župnijski dvorani, praviloma vsak mesec, ob drugih ponedeljkih v mesecu. Potekajo v obliki enournih predavanj, ki so osnovana na Svetem pismu, v pomoč je računalnik. Cilj posameznega srečanja je spoznati določene pojme, npr. veroizpoved oziroma njen del.

Odmevi

Opisani način kateheze za starše oziroma odrasle poteka v Trbovljah peto leto. Večina staršev ga jemlje kot sestavni del veroučnega procesa. Veliko jih je hvaležnih, saj pravijo, da se brez katehez verjetno ne bi nikoli v življenju začeli spraševati o temeljih krščanstva.

Vizija za prihodnost

Če hočemo imeti čez 20 let v slovenskem prostoru še kaj vernikov, je nujno, da po župnijah vzpostavimo redno obliko kateheze za odrasle. Izkušnje kažejo, da se obdrži le tisto, za kar se je treba potruditi. S pastoralnim popuščanjem evangelizacija ni možna.

Namigi za župnije, ki bi rade uvedle podobno prakso

Glavni namig je, da sam izvajalec iz globine srca izpoveduje vero. Drugi namig pa je, naj se nikogar ne boji. Ljudje danes hrepenijo po odrešenju; težava je v tem, ker so tudi v Cerkvi redki, ki sami živijo odrešeno. Evangelizacija je možna samo s pričevanjem.

✓ Skupina razvezanih v Cerkvi – SRCE**Nosilec programa**

V juniju 2003 je bila v okviru Šole za poslanstvo v Duhovnem središču sv. Jožefa pod mentorstvom jezuita p. Silva Šinkovca predstavljena zaključna naloga z naslovom *Program aktivnega vključevanja razporočenih v Cerkev* avtorice Helene Rešič. Zamisel je spodbudila prisotne in prišlo je do sestanka skupine ljudi, ki so problemu razporočenih znali prisluhniti in se na sestanku med drugim dogovorili, da pričnejo z delovanjem skupine SRCE (**S**kupina **r**azvezanih v **C**erkvi). Danes SRCE deluje kot ena izmed skupin v okviru Ignacijevega doma duhovnosti. Duhovni vodja skupine je p. Viljem Lovše, koordinatorka pa ga. Marija Cigoj. Poleg skupine v Ljubljani pri sv. Jožefu deluje tudi skupina SRCE pri Svetem Duhu pri Škofji Loki v Hiši kruha (skupino vodi s. Meta Potočnik OSU).

Namen

Namen druženja je povezati ljudi z enako bolečo izkušnjo razveze. Skupina udeležencem nudi varen prostor za soočanje z novo življenjsko situacijo in bolečino, ki jo lahko podelijo z ljudmi, ki jih bodo razumeli. Poleg tega

želi skupina s pomočjo izbora primerne tematike na srečanjih ponuditi priložnost za poglobljanje vere in osebne rasti. Z gosti predavatelji želimo odgovoriti na najbolj pereča vprašanja razvezanih. Delovanje skupine za razporočene v okviru Cerkve sledi vodilu plenarnega zbora, ki pravi: »Poseben izziv za krščansko skupnost so danes [...] matere samohranilke, ločeni, ločeni in vnovič poročeni, ovdoveli, zakonci v stiski« (PZ 45, prim. 290, 301, 303, 429).

Cilji skupine so:

- osebna rast in poglobljanje v veri;
- odprtost za soljudi s podobnimi izkušnjami;
- pomoč pri reševanju nekaterih problemov razvezanih;
- dejavno vključevanje v nadaljnjo širitev skupine – sledenje osnovni ideji o delovanju podobnih skupin na dekanijski ravni.

Kratek opis programa

Srečanja niso namenjena osebnim izpovedim, ampak temam, ki se bolj ali manj dotikajo razporočenih. Srečanja skupine so enkrat mesečno.

Srečanje se začne s kratkim pozdravom med člani skupine. Uradni del srečanja začnemo z uvodno molitvijo, nato obravnavamo osrednjo temo, ki je vnaprej napovedana. Teme so različne in ob večjih praznovanjih sledijo tudi cerkvenemu letu:

- teološke (odnos do sebe in Boga: enkratnost, sprejemanje sebe in drugih, priprava na božič, veliko noč, evharistija ...);
- iz vsakdanjega življenja (vzgoja otrok, spopadanje z osebnimi stiskami, reševanje finančnih problemov);
- povabljeni gostje – strokovnjaki s posameznih področij (cerkvenopravna vprašanja, vloga razvezanih v slovenskem prostoru, osebna rast, medgeneracijski odnosi).

Vsako srečanje končamo z molitvijo, nato sledi neuradni del: s pesmijo se spomnimo tistih, ki v tistem mesecu praznujejo rojstni dan ali god; v družabnem delu se lahko med seboj pogovorimo in bolje spoznamo. Nikakor se ne zapiramo v ozek krog stalnih članov in smo zelo veseli vsakega, ki se nam pridruži. Kdor želi, ga obveščamo o naših dejavnostih.

Ciljna skupina so razporočeni, ki so že preboleli akutno stanje ob razvezi in neposredno po njej.

Poleg rednih mesečnih srečanj organiziramo še duhovne vaje, romanja, izlete za telo in dušo, počitnice, smučanje, kostanjev piknik, razne delavnice, kulturne dneve ... Priložnosti za druženje je veliko. Nekateri prihajajo na srečanja, drugi le na duhovne vaje; odločitev je prepuščena posamezniku.

Člane skupine o vseh dogodkih obveščamo po e-pošti oziroma se obveščamo med seboj. Poleg tega ima skupina svoje glasilo, ki izhaja vsak drugi mesec, in svojo spletno stran; oboje omogoča vpogled v delovanje SRCA tako članom kot tudi javnosti.

Odmevi

Kmalu po rednem začetku delovanja skupine SRCE smo spoznali, da bo treba vsakih nekaj let prevetrili naše delo. Načrti so bili zastavljeni smelo, zato je bilo treba pred vsakim nadaljnjim večjim korakom preveriti, kakšne so naše stvarne možnosti ter pričakovanja članov skupine in tistih, ki so bili v njeno delovanje tako ali drugače vpleteni. Zato je skupina organizirala posvete.

Ustanovili smo skupino in prvi dve leti je dobro delovala, število članov se je povečevalo. Skupina je lepo zaživela, oblikovalo se je trdno jedro. Postajali smo prepoznavni, začutili smo, da se moramo nekako umestiti v cerkveni prostor. Postavljalo se je vprašanje, kako naprej: ustanavljati

nove skupine, kje in kdo bi jih vodil, naj delujemo kot skupina ali kot društvo ... Zdelo se nam je potrebno, da o delovanju naše skupine spregovorijo tudi strokovnjaki ter nam pomagajo pri naravnavanju naših ciljev, potreb in želja.

Leta 2005 smo tako organizirali prvi posvet, na katerem smo želeli predstaviti naše dotedanje delovanje ter skupaj s povabljenimi gosti preveriti, kako nas razume uradna Cerkev. Sprejeli smo mnogo sklepov in večino nam jih je v naslednjih letih uspelo uresničiti.

V letu 2007 smo organizirali drugi posvet skupine, na katerem smo preverili tudi preverili možnosti širitve skupine in sprejeli nekaj sklepov za organizacijo spremljajočih dejavnosti, kot so duhovni vikendi, skupne počitnice ...

Tretji posvet iz leta 2009 je bil namenjen predvsem otrokom, ki po razvezi najbolj trpijo. Spet se je porodilo nekaj koristnih idej, kako jim pomagati in olajšati bolečo izkušnjo razveze. Naši otroci so v teh letih zrasli in ugotavljamo, da se mlajši razvezani starši z otroki ne vključujejo v našo skupino. Torej je napočil čas, da ponovno prevetrimo svoje delovanje ter ugotovimo, kako lahko pridobimo mlajše razvezane starše in otroke ter okrepimo jedro skupine SRCE.

V letu 2013 smo s posvetom z naslovom *Od skupine k skupnosti* želeli še bolj povezati skupino oziroma njene člane med seboj in se skupaj podati na pot procesa zorenja.

Posveti skupine SRCE so doslej vselej pripomogli k njenemu novemu zagonu, ki ga resnično potrebujemo, če želimo delovati tudi v prihodnje. Taka skupina je namreč v današnji družbi zavračanja vrednot, čedalje večjega števila razvez in opuščanja skrbi za vzgojo otrok v enostarševskih družinah silno potrebna.

Še odlomek odmeva ene izmed duhovnih spremljevalk skupine, s. Judite Mihelčič OSU (Koraki k SRCU):

Zaradi preselitve in novega poslanstva v Ljubljani mi je bilo zelo dragoceno sodelovanje v novonastali skupini SRCE in pomoč pri duhovnih vajah. Skupaj smo poglobljali in utrjevali vero in zaupanje. Kar nekaj lepih trenutkov smo preživeli tudi v ljubljanski (uršulinski) samostanski kuhinji. Sobotni popoldnevi so postali prava slaščičarska ustvarjalnica. Od preobilja dobrot se je poleg udeležencev dvakrat poveselila tudi skupina brezdomcev v Plečnikovem podhodu. Spominjam se veselja, ki je zažuborelo v naših srcih, ko smo s sadovi našega dela naredili veselje še drugim ljudem v stiski. Veselim se poti in sadov, ki so dozoreli v desetih letih utripanja SRCA. V mnogih osebnih zgodbah se je prebudilo novo upanje, možnost za prijateljsko povezanost, raznovrstno dejavnost in pripadnost skupnosti. Skupaj z apostolom narodov sv. Pavlom še naprej poglobljamo izkustvo: »Kdo nas bo ločil od Kristusove ljubezni? Mar stiska ali nadloga, preganjanje ali lakota, nagota ali nevarnost ali meč? Prav kakor je pisano: Zaradi tebe nas ves dan pobijajo, imajo nas za klavne ovce. Toda v vseh teh preizkušnjah zmagujemo po njem, ki nas je vzljubil. Kajti prepričan sem: ne smrt ne življenje, ne angeli ne poglavarstva, ne sedanost ne prihodnost, ne moči, ne visokost ne globokost, ne kakršnakoli druga stvar nas ne bo mogla ločiti od Božje ljubezni v Jezusu Kristusu, našem Gospodu« (Rim 8,35–39).

Odmev razvezane žene Mace:

Ko sem bila pred leti v hudi stiski, sem iskala poti, da bi mi bilo lažje; iskala sem nekoga, ki bi me sprejel, me razumel in mi poskusil pomagati. Srčne in sočutne ljudi sem našla v skupini SRCE. Našla sem ljudi, ki so doživeli podobno preizkušnjo in na svoji koži izkusili razpad družine. Vesela sem bila, ker so me sprejeli medse.

Različna predavanja strokovnjakov, pričevanja in pogovori na skupnih srečanjih so me razsvetljevali in poučevali. Z duhovno pomočjo sem preizkušnjo lažje prenesla, spoznala njen smisel in nadaljnjo smer v življenju.

Skupni izleti in druženja so mi dali občutek sprejetosti, razvedrila in sprostitve.

V skupini so pomembni srčni odnos, pomoč in tolažba. Veliko mi pomeni biti del skupine SRCE in hvaležna sem za vsakega, ki ga na srečanjih srečam, saj vem, da tudi on pripomore k dobremu vzdušju v skupini.

Vizija za prihodnost

Vizija skupine je slediti ciljem: skrbeti še naprej za osebno rast in poglobljanje v veri; z odprtostjo za soljudi s podobnimi izkušnjami želimo povabiti vse, ki se srečujejo z razvezo in z vsemi stiskami, ki so povezani s tem; nuditi pomoč pri reševanju nekaterih problemov razvezanih. V skupino v Ljubljani se vključujejo razvezani iz vseh koncev Slovenije – za marsikoga je to predaleč, zato se želimo dejavno vključevati v nadaljnjo širitev skupine, kar predstavlja tudi sledenje osnovni ideji o delovanju podobnih skupin na dekanijski ravni.

Z vključevanjem skupine SRCE v javnost pa želimo pozornost javnosti oziroma Cerkve usmeriti tudi na vse tiste, ki se zaradi razporoke počutijo zavržene, večkrat nesprejete tudi s strani Cerkve, osamljene in nemočne.

Namigi za župnije, ki bi rade uvedle podobno prakso

Desetletje delovanja skupine SRCE je pomemben del življenja posameznikov, ki jih skupina združuje, mnogo lepih spominov, toplih trenutkov, bogastva različnosti njenih članov, ponosa ob osebni rasti, premagovanju ovir ob pomoči enakomiselnih, topline in opore sorodnih duš, potrditve in prvih korakov priznanja uradne slovenske Cerkve ...

Tolikšen Božji dar pa je treba spoštovati in ga oplajati, kajti kdor prejme, ima nekaj, kar lahko da; kdor je deležen dobrega, naj podari v enaki ali večji meri naprej. Torej se ne smemo ustaviti sredi poti; naše poslanstvo se ne neha s tem, da smo nekaj prejeli in zadovoljni odidemo. Zagotovo

se bodo našli drugi ljudje, potrebni potešiti žejo po pomoči v tako težki preizkušnji, kot je razveza. Ne čakajmo, da bo to storil nekdo drug: mi sami smo tisti, ki lahko pripomoremo k boljšemu svetu, k toplejšim in pristnejšim odnosom, k podarjanju drobnih radosti naprej. Za to človek ne potrebuje materialnega bogastva – le odprte roke in toplo srce. Ogrevana ga Njegova ljubezen in dobrot, zato ga širimo naprej. Tako bo skupina lahko še nekaj nadaljnjih desetletji delovala in nudila oporo tistim, ki jo bodo potrebovali.

Zato predlagamo, da se župnije in posamezniki obrnejo na naš naslov – dogovorimo se za srečanje in pomoč pri ustanavljanju podobne skupine na njihovem področju.

✓ **Gibanje za življenje**

Nosilec programa

Društvo Gibanje za življenje.

Namen

Odkrivati življenje kot dar in kot klic: kot poklicanost iz Ljubezni za ljubezen.

Vsem ljudem, posebej pa mladim, biti v pomoč, da bi odkrivali dragocečnost življenja, smisel življenja, veselje do življenja, spoštovanje, skrb in odgovornost za življenje ter življenjski pogum.

Kratek opis programa

Predavanja in delavnice o vzgoji za ljubezen za birmance, mladinske skupine, dijake, študente, predavanja za zakonce o načrtovanju družine, predavanja za starše birmancev, predavanja za župnijske skupnosti (npr. o evangeliju življenja).

Priprava tedna za življenje; svetovanje glede vprašanj odnosa do življenja (zakoncem, staršem, nosečnicam v stiski, mladim, zdravstvenim delavcem in drugim); poučevanje Billingsove metode naravnega načrtovanja družine.

✓ Skupnost Emanuel

Nosilec programa

Skupnost Emanuel, Ljubzen in Resnica.

Namen

Navduševanje za krščanski zakon; opogumljanje zakoncev za svetost in odprtost življenju; seznanjanje in konkretiziranje idealov krščanskega zakona; živeti vsakdanjik s Svetim Duhom; poživitev naših zakonov; iskanje optimalnih poti za vzgojo otrok.

Kratek opis programa

Vsako leto organiziramo dva ali tri vikende za družine, poleti pa romanje v Paray-le-Monial za družine in zakonce.

Program vikendov navadno vsebuje: slavno molitev, predavanje, delo v paru, osebno molitev, pričevanja zakoncev, moški in ženski večer, sveto mašo, priložnost za sveto spoved in molitev drug za drugega.

Odmevi

Vikendov se udeleži 20–30 parov z otroki. Najbolj jih nagovorijo pričevanja. Vikendi so odprtega značaja. Mnogi se vračajo več let. Številni začnejo nekaj novega, ko pri drugih vidijo, da je mogoče.

Vizija za prihodnost

Nadaljevali bomo vikende in romanja. Vidimo, da so dober misijon za družine, hkrati pa obdarujejo tudi nas same.

Izvajali smo tudi predzakonske tečaje. V prihodnosti, ko bo razpoložljivih več naših parov, se jim želimo ponovno posvetiti.

Namigi za župnije, ki bi rade uvedle podobno prakso

Vse župnije so povabljene, da vernike povabijo na vikende ali romanja, ki jih organiziramo za vso Slovenijo.

Namig: pričevanja zelo nagovorijo.

Kazalo

mag. s. Magda Burger ND SPREMNA BESEDA	5
dr. Tadej Stegu DRUŽINA IN NJENO POSLANSTVO	9
mag. Branko Cestnik ŽUPNIJA – DRUŽINA DRUŽIN	37
Špela Strniša Tušek, Lc. Ps. NEGOVANJE STIKA – IZZIVI SODELOVANJA MED KATEHETOM IN DRUŽINO	47
Marija Maučec Suša KAJ SE DOGAJA NA PODROČJU DRUŽINSKE PASTORALE V SLOVENIJI?	69

Predavatelji

TADEJ STEGU

Dr. Tadej Stegu je po študiju teologije na Visoki mednarodni teološki šoli Redemptoris Mater v Pulju diplomiral na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani. Doktor-ski študij je z uspešno obrambo disertacije z naslovom *Aplikacija andragoških načel pri izobraževanju in katehezi odraslih v luči Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem* zaključil leta 2006. Leta 2007 je bil prvič izvoljen za asistenta pri katedri za oznanjevalno teologijo, leta 2014 pa za docenta za področje pastoralne in kerigmatične teologije. Od leta 2014/2015 je prodekan za študijske zadeve na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani.

BRANKO CESTNIK

Mag. Branko Cestnik se je po odsluženem vojaškem roku odločil za duhovni poklic. Po vstopu v red klaretincev je študiral v Rimu, kjer je tudi magistriral. V duhovnika je bil posvečen leta 1995 v Mariboru. Danes je župnik v Frankolovem. Je prodoren mislec in pisec raznih kolumn, razmišljanj in člankov. Je aktiven pri skavtih in aktivno sodeluje pri pastoralni refleksiji Cerkve na Slovenskem. Je urednik revije *Cerkev danes*.

ŠPELA STRNIŠA TUŠEK

Po končanem študiju psihologije na Salezijanski univerzi v Rimu je opravila dodatne specializacije za TA-psihoterapevta, TA-organizacijskega svetovalca, imago terapevta in imago facilitatorja, od leta 2009 je mediatorica na Okrožnem in Višjem sodišču v Ljubljani. Od leta 2012 pa višja predavateljica predmetov »Čustvena inteligenca in osebni razvoj« ter »Management stresa in metode sproščanja« na VSŠGT Bled. Poleg tega je gostujoča predavateljica na več fakultetah in višjih šolah. Izvaja izobraževanja vodilnih kadrov v podjetjih ter vzgojnih in socialnih zavodih. V zasebni praksi izvaja individualno in partnersko psihoterapijo ter poslovni coaching. Je žena in mati dveh sinov.

